

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ  
ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Навчально-науковий юридичний інститут  
Кафедра правоохоронної діяльності**

**Онищук І. І.**

# **МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПРАВОПОРЯДКУ**

**Методичні вказівки для організації самостійної  
роботи здобувачів денної форми навчання**

**Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)  
Освітньо-професійна програма «Правоохоронна діяльність»  
Спеціальність 262 Правоохоронна діяльність  
Галузь знань 26 Цивільна безпека**

**м. Івано-Франківськ – 2025**

*Затверджено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності (протокол №5 від 22 січня 2025 року)*

**Рецензенти:**

**Медицький Ігор Богданович**, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правоохоронної діяльності Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

**Сворак Степан Дмитрович**, доктор юридичних наук, доктор історичних наук, професор, професор кафедри теорії та історії держави і права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

**Онищук І. І.** Методичні вказівки для організації самостійної роботи здобувачів денної форми навчання за освітньо-професійною програмою «Правоохоронна діяльність» з навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку». Івано-Франківськ: Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2025. 90 с.

Методичні вказівки розроблені на основі Навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти (кваліфікація: бакалавр права) з галузі знань 26 Цивільна безпека спеціальності 262 Правоохоронна діяльність Освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність», затвердженої Вченою радою Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника 31 серпня 2024 року і призначені для організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку». Подано загальні й методичні вказівки для організації самостійної роботи, питання й практичні завдання, перелік рекомендованої літератури.

Методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти, науковців і викладачів.

© Онищук І. І., 2025

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025

## ВСТУП

Навчальна дисципліна **«Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку»** сприяє підготовці фахівців у сфері правоохоронної діяльності, надаючи їм ґрунтовні теоретичні знання та практичні навички.

Курс спрямований на розвиток ерудованих і всебічно підготовлених фахівців, здатних ефективно застосовувати набуті компетентності в професійній діяльності та успішно конкурувати на ринку праці.

Забезпечення публічної безпеки та правопорядку є одним із ключових завдань держави, яке реалізується через комплекс заходів, зокрема із застосуванням міжнародно-правових механізмів.

**Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:**

Модуль I. Основні та спеціальні міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Модуль II. Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

### **1. Мета та завдання навчальної дисципліни.**

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку» є опанування певним інструментарієм науки міжнародного права, вивчення його сутності та особливостей, системи, основних принципів та джерел, суб'єктів, співвідношення з внутрішньодержавним правом, а також вивчення процесів формування і розвитку міжнародно-правових відносин у галузі правоохоронної діяльності. Важливим є підготовка юриста із широким колом знань основ теорії і практики у галузі міжнародної правоохоронної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки:

Навчальна дисципліна «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку» має тісний її взаємозв'язок з іншими навчальними дисциплінами: «Міжнародне право», «Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності», «Право Європейського Союзу», «Адміністративна діяльність ОВС», «Судові та правоохоронні органи України», «Кримінальне право», «Кримінальний процес» та ін.

**2. Основними завданнями** вивчення дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку» є

формування у здобувачів вищої освіти знань, вмінь та навичок, які відповідають професійно-кваліфікаційним характеристикам основних посад працівників Міністерства внутрішніх справ України (наказ МВС України № 301 від 24 березня 2006 р.) та завданням, які ставляться перед поліцією на конкретному етапі розвитку українського суспільства. У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні ознайомитися з основами міжнародної правоохоронної діяльності, зрозуміти роль і значення міжнародно-правових термінів, навчитися самостійно користуватись міжнародно-правовими актами та вміло застосовувати їх у власній правовій практиці. Результатом вивчення дисципліни має стати формування у здобувачів вищої освіти як працівників Національної поліції знань, вмінь та навичок, які відповідають професійно-кваліфікаційним характеристикам основних посад працівників Міністерства внутрішніх справ України.

**В результаті вивчення навчальної дисципліни очікується, що здобувачі здобудуть:**

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК6. Усвідомлення рівних можливостей та тендерних проблем

ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства,

техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

Спеціальні (професійні, предметні) компетентності (СК):

СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій

СК2. Здатність здійснювати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності

СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел

СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

СК6. Здатність у межах своєї компетенції забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особи та суспільства, протидіяти нелегальній (незаконній) міграції, тероризму та торгівлі людьми, незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів

СК7. Здатність у межах своєї компетенції ефективно забезпечувати публічну (громадську) безпеку та порядок, у тому числі під час масових правопорушень, запобігати та протидіяти домашньому насильству

СК8. Здатність ефективно застосовувати сучасну техніку та інформаційні технології, використовувати технічні засоби, спеціалізовані інформаційно-пошукові системи, бази та банки даних, а також відповідне програмне забезпечення для захисту прав і свобод людини, власності, суспільних відносин від протиправних посягань

СК9. Здатність надавати правоохоронні послуги

СК10. Здатність до аналізу та оцінки причин, умов та факторів, що впливають на вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень

СК11. Здатність визначати особу правопорушника, аналізувати кількісні та якісні показники злочинності

СК12. Здатність забезпечувати відповідно до посадових обов'язків охорону об'єктів державної власності, державну охорону органів

державної влади України та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності

СК13. Здатність застосовувати криміналістичну техніку, оперативно-технічні засоби, у тому числі при проведенні оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій

СК14. Здатність правомірно застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми з дотриманням стандартів особистої безпеки, а також надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу

СК15. Здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система

СК16. Здатність забезпечувати кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку держави, об'єктів критичної інфраструктури

СК17. Здатність забезпечувати охорону державної таємниці та працювати з носіями інформації з обмеженим доступом

СК18. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення правопорушення

СК19. Здатність здійснювати взаємодію з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони, у тому числі при усуненні потенційних та реальних загроз державному суверенітету та територіальній цілісності держави

СК12. Здатність забезпечувати відповідно до посадових обов'язків охорону об'єктів державної власності, державну охорону органів державної влади України та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності

СК14. Здатність правомірно застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми з дотриманням стандартів особистої безпеки, а також надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу

СК15. Здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система

СК16. Здатність забезпечувати кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку держави, об'єктів критичної інфраструктури

СК17. Здатність забезпечувати охорону державної таємниці та працювати з носіями інформації з обмеженим доступом

СК18. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення правопорушення

СК19. Здатність здійснювати взаємодію з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони, у тому числі при усуненні потенційних та реальних загроз державному суверенітету та територіальній цілісності держави.

## ЗМІСТ

Вступ

Програма навчальної дисципліни

Методичні вказівки для організації самостійної роботи.

### **Змістовий модуль I. Основні та спеціальні міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.**

Тема 1. Поняття, принципи і організаційно-правові форми міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема 2. Основні міжнародні стандарти в галузі прав людини.

Тема 3. Спеціальні міжнародні стандарти в галузі прав людини, що поширюються на діяльність органів правопорядку.

Тема 4. Заборона катування, жорстокого, нелюдського та такого, що принижує гідність поводження чи покарання: універсальні та регіональні стандарти.

Тема 5. Універсальні та регіональні стандарти щодо забезпечення права на свободу та особисту недоторканність.

### **Змістовий модуль II. Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку.**

Тема 6. Міжнародне співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю.

Тема 7. Інститут екстрадиції: поняття, механізм, умови та обмеження.

Тема 8. Міжнародна правоохоронна сфера як напрям діяльності ООН.

Тема 9. Інтерпол як центр міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Тема 10. Європол як форма регіонального співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Тема 11. Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку ОБСЄ.

Тема 12. Рада Європи як суб'єкт регіонального співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Загальні вказівки для організації самостійної роботи.



# **ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

## **Змістовий модуль І.**

### **Основні та спеціальні міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.**

#### **Тема 1. Поняття, принципи і організаційно-правові форми міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.**

Поняття міжнародного співробітництва у правоохоронній сфері. Форми міжнародного співробітництва. Історичні передумови виникнення міжнародного співробітництва у світі. Основні принципи міжнародного співробітництва. Загальні принципи міжнародного співробітництва – принцип незастосування сили або погрози силою; мирного вирішення міжнародних спорів; невтручання у внутрішні справи інших держав; рівноправності і самовизначення держав; суверенної рівності держав; добросовісного виконання зобов'язань у міжнародному праві; захисту прав людини; недоторканості кордонів; територіальної цілісності. Укладення угод про співпрацю. Обмін інформацією оперативного характеру.

#### **Тема № 2: Основні міжнародні стандарти в галузі прав людини.**

Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності держав. Поняття прав людини. Еволюція та покоління прав людини. Класифікація основних прав людини. Перші документи, які закріплюють права та свободи людини і громадянина. Біль про права людини. Передумови створення ООН. Статут ООН як міжнародний стандарт закріплення основних принципів міжнародного співробітництва. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р.; Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р.; Підсумковий документ Віденської зустрічі представників держав-учасниць Наради по безпеці і співробітництву в Європі, прийнятий у 1989 р.; Паризька хартія для нової Європи 1990 р.; Документи Конференції по людському виміру Наради по безпеці і співробітництву в Європі 1990 р. і 1991 р.; Європейська конвенція про захист прав людини й основних свобод 1950 р. Міжнародні механізми забезпечення і захисту прав людини. Верховний комісар ООН з прав людини. Рада з прав людини. Європейський суд з прав людини. Імплементация міжнародно-правових норм про права людини в національне законодавство. Міжнародні акти про права людини і законодавство України.

#### **Тема №3: Спеціальні міжнародні стандарти в галузі прав людини, що поширюються на діяльність органів правопорядку.**

Загальна характеристика міжнародних документів, що закріплюють спеціальні стандарти в галузі прав людини, які поширюються на діяльність органів правопорядку і, зокрема, органів внутрішніх справ: Мінімальні стандартні правила поведіння із в'язнями, прийняті Першим Конгресом

ООН по запобіганню злочинності й поводженню з правопорушниками 1955 р.; Кодекс поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку, прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН у 1979 р.; Конвенція проти катувань і інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання 1984 р.; Зведення принципів захисту всіх осіб, що підлягають затриманню або ув'язненню в будь-якій формі, прийняте Генеральною Асамблеєю ООН у 1989 р.; Основні принципи застосування сили і вогнепальної зброї службовими особами по підтримці правопорядку, прийняті Восьмим Конгресом ООН по попередженню злочинності й поводженню з правопорушниками 1990 р.; Стандартні мінімальні правила ООН у відношенні заходів, не пов'язаних з ув'язненням, прийняті Восьмим Конгресом ООН по попередженню злочинності й поводженню з правопорушниками 1990 р. Імплементация спеціальних стандартів в законодавство України. Характеристика, окремих стандартів в галузі прав людини, що мають безпосереднє відношення до діяльності органів правопорядку .

**Тема № 4: Заборона катування, жорстокого, нелюдського та такого, що принижує гідність поводження чи покарання: універсальні та регіональні стандарти.**

Характеристика положень міжнародних актів про право на гідність та заборону катувань і інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання : Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Європейська конвенція про захист прав людини й основних свобод, Конвенція проти катувань і інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання 1984 р. Їх імплементація в національне законодавство. Зміст права на особисту недоторканність. Загальні положення: катування та інше жорстокі, нелюдські або принижуючі гідність види поводження і покарання: питання ступеня поведінки. Неприпустимість катувань як засобу одержання доказів на стадії досудового розслідування.

**Тема №5: Універсальні та регіональні стандарти щодо забезпечення права на свободу та особисту недоторканність.**

Поняття права на свободу і особисту недоторканність. Межа між свободою і несвободою, примусове утримання. Історичний екскурс у проблему. Загальна Декларація прав людини (статті 3, 9). Поняття арешту і затримання. Зміст терміна «позбавлення волі». Поняття довільного арешту, незаконного арешту і затримання. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права (стаття 9), Стаття 5 Європейської конвенції прав людини. Припустимі випадки позбавлення волі в порядку кримінального судочинства: а) законне утримування особи під вартою на підставі визнання його винним компетентним судом; б) законний арешт або затримання особи за невиконання законного рішення суду або з метою забезпечення виконання будь-якого зобов'язання, передбаченого законом; с) законний арешт або затримання особи, здійснене для того щоб вона стала перед компетентним

судовим органом за обґрунтованою підозрою у вчиненні правопорушення або у випадку, коли є підстави думати, що необхідно запобігти вчиненню нею правопорушення або перешкодити їй зникнути після його здійснення; затримання неповнолітньої особи на підставі законної постанови для виховного нагляду або його законне затримання, здійснене для того, щоб вона стало перед компетентним органом; законне затримання осіб з метою запобігання поширення інфекційних захворювань, а також душевнохворих, алкоголіків, наркоманів або бродяг; f) законний арешт або затримання особи з метою запобігання її незаконного в'їзду в країну або особи, проти якої вживають заходи для його висилки або видачі. Процесуальні заходи захисту, що стосуються попередньо затриманих індивідів. Право бути обізнаним про причини арешту і будь-які пред'явлені обвинувачення. Тлумачення «негайно». Негайне доставляння затриманого (арештованого) до судді або іншої посадовій особі. Право на судовий розгляд протягом розумного строку або на звільнення до суду. Тлумачення «... або...». Поняття «розумного строку». Початок і закінчення строку (позиції Комісії й Суду). Обґрунтованість тривалості строку: складність справи, ведення справи владою, поведінка затриманого (арештованого).

## **Змістовий модуль II.**

### **Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку.**

#### **Тема № 6: Міжнародне співробітництво держав у боротьбі із злочинністю.**

Поняття, мета, завдання, принципи, основні напрямки (сумісне визначення кола загально небезпечних діянь, що потребують спільних зусиль щодо їх припинення; взаємний обмін інформацією про вчинені злочини та злочинців; надання допомоги в розшуку злочинців які перебувають на території держави та видача їх зацікавленим суб'єктам міжнародного права;

спільне вивчення питань злочинності і методів боротьби з нею; виконання окремих доручень із кримінально-процесуальних питань; укладання міжнародних договорів про боротьбу з окремими видами міжнародних злочинних діянь; участь держав у міжнародних організаціях, що спеціалізуються в боротьбі зі злочинністю). та форми (координація дій по боротьбі зі злочинністю (обмін інформацією); підписання договорів про боротьбу з міжнародними злочинами і злочинами міжнародного характеру; правова допомога по кримінальних справах; проведення оперативно-розшукових заходів; проведення слідчих дій; профілактика злочинів; спільні заходи щодо припинення злочинних дій і притягнення винних до відповідальності) міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю. Правові основи співробітництва в боротьбі з окремими видами злочинів. Міжнародні злочини; злочини міжнародного характеру. Поняття

транснаціональних злочинів. Види т/н злочинів. Міжнародний механізм протидії т/н злочинам. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року. Організована злочинність як фактор виникнення транснаціональної злочинності. Національне законодавство, яке регулює питання боротьби з організованою злочинністю.

#### **Тема № 7: Інститут екстрадиції: поняття, механізм, умови та обмеження.**

Міжнародно-правове регулювання видачі злочинців Договори України з іншими країнами щодо правової допомоги в кримінальних справах. Міжнародні стандарти поведінки з правопорушниками. Інститут видачі злочинців (екстрадиції). Поняття екстрадиції. Підстави екстрадиції. Екстрадиційна процедура. Порядок передачі екстрадиційних запитів. Діяльність НЦБ Інтерполу (Укрбюро) в галузі екстрадиції.

Типовий договір про видачу, його характеристика. Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 р., Додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників 1975 р. і Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників 1978 р., їх характеристика. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах держав-членів Співдружності Незалежних Держав 1993 р., її характеристика.

#### **Тема № 8: Міжнародна правоохоронна сфера як напрям діяльності ООН.**

Роль ООН в організації співробітництва держав. Органи ООН у сфері міжнародного співробітництва в галузі правоохоронної діяльності. Універсальні органи. Регіональні органи. Рада безпеки ООН. Програма ООН в галузі попередження злочинності і кримінального правосуддя. Спеціалізовані установи ООН у вирішенні питань міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Структура та кадровий склад поліції ООН, особливості. Загальні принципи діяльності поліції ООН. Структурні елементи Поліції ООН. Основні форми діяльності по підтриманню міжнародного миру і безпеки. Роль жінок-поліцейських в діяльності Поліції ООН.

#### **Тема № 9: Інтерпол як центр міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю.**

Створення Інтерполу. Принципи діяльності Інтерполу, підстави для відмови у розслідуванні. Компетенція та структура Інтерполу. Напрями діяльності Інтерполу. Програма регіональних офіцерів зв'язку з проблем наркообігу. Роль міжнародних конференцій, що проводяться в рамках Інтерполу. Інформаційна база Інтерполу – порядок формування та користування. Порядок направлення запитів, повідомлень і відповідей по лінії Інтерполу, організація їх обробки і виконання. Взаємодія Інтерполу з міжнародними організаціями і державами, що не є членами організації. Україна у складі Міжнародної організації кримінальної поліції. Українське бюро

Інтерполу, структура та підпорядкування. Картки Інтерполу, їх значення. Створення Національного центрального бюро Інтерполу в Україні. Правові і організаційні основи взаємодії НЦБ України з Інтерполом та іншими міжнародними міждержавними організаціями. Компетенція та завдання НЦБ. Діяльність регіональних НЦБ. Порядок взаємодії органів правопорядку України та інших держав з центральним та регіональними підрозділами НЦБ Інтерполу в Україні. Зміст Інструкції про порядок використання органами правопорядку можливостей НЦБ Інтерпол в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів.

**Тема № 10: Європол як форма регіонального співробітництва у боротьбі зі злочинністю.**

Етапи створення Європолу. Європол як регіональна міжнародна правоохоронна організація. Міжнародна правова допомога в рамках взаємодії з Європейським поліцейським відомством (Європол). Співробітництво України з Європолом, угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне стратегічне співробітництво 2017 р. Роль і місце Європолу у справі міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку. Міжнародне співробітництво Європолу з Інтерполом та іншими міжнародними організаціями.

**Тема № 11: Міжнародно-правові та організаційні основи правоохоронної діяльності ОБСЄ.**

Нормативно-правова основа діяльності Організації з безпеки та співробітництва в Європі. Передумови створення ОБСЄ. Основні напрями діяльності ОБСЄ. Головні інститути ОБСЄ. Секретаріат ОБСЄ. Діяльність ОБСЄ у правоохоронній сфері. Торгівля людьми як один з основних напрямів діяльності ОБСЄ. Гендерна рівність в діяльності ОБСЄ. Співробітництво України з ОБСЄ у правоохоронній сфері. Координатор проектів ОБСЄ в Україні. Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні.

**Тема № 12: Рада Європи як суб'єкт регіонального співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку.**

Регіональний рівень міжнародного співробітництва. Рада Європи як суб'єкт регіонального співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку, членство в Раді Європи. Компетенція Ради Європи, сприяння регіональному міжнародному співробітництву у правоохоронній сфері. Взаємодія між державами в галузі попередження, боротьби зі злочинністю, притягнення до відповідальності правопорушників. Спільні проекти України та Ради Європи у правоохоронній сфері.

# **МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

## **Модуль I. Загальнотеоретичні аспекти забезпечення публічної безпеки та правопорядку**

### **Тема 1. Поняття, принципи і організаційно-правові форми міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку (6 год.)**

Приступаючи до опрацювання питань, слід відмітити, що жодна держава світу незалежно від рівня її розвитку не має імунітету проти злочинності. Величезні ресурси злочинців і злочинних угруповань роблять боротьбу органів правопорядку з цим негативним явищем нерівномірною.

У межах теми потрібно розкрити сутність основних (загальних) принципів (суверенна рівність держав; невтручання у внутрішні справи; повага прав людини і основних свобод; сумлінне виконання міжнародних зобов'язань) і спеціальних (галузевих) принципів (невідворотність покарання, гуманність, ефективність, швидке реагування), з'ясувати їхню роль у здійсненні міжнародного співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку, а також вказати на міжнародно-правові документи, в яких вони закріплюються.

В першу чергу, потрібно розмежувати два механізми регулювання міжнародного співробітництва держав у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку: договірно-правовий (або конвенційний) і організаційний (інституційний), в рамках міжнародних організацій.

#### **Питання для самостійного опрацювання:**

#### **1. Загальні поняття та принципи міжнародного співробітництва**

- Що таке міжнародне співробітництво у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку?
- Які основні принципи міжнародного співробітництва в цій сфері?
- Як співвідносяться поняття **публічної безпеки та правопорядку** в міжнародному праві?

- Які міжнародні документи визначають основи співробітництва у сфері безпеки та правопорядку?

## **2. Організаційно-правові форми міжнародного співробітництва**

- Які основні форми міжнародного співробітництва існують у забезпеченні безпеки?

- У чому полягає різниця між договірним та інституційним співробітництвом?

- Які двосторонні та багатосторонні угоди є основою для міжнародної взаємодії у сфері безпеки?

- Яку роль відіграють міжнародні поліцейські організації у боротьбі з транснаціональною злочинністю?

## **3. Роль міжнародних організацій у сфері безпеки та правопорядку**

- Які функції у сфері забезпечення публічної безпеки виконують такі міжнародні організації:

- ООН (UNODC, Рада Безпеки ООН)
- Рада Європи (ЄСПЛ, GRECO, СРТ)
- Європейський Союз (Європол, Євроюст)
- Інтерпол
- ОБСЄ

- Як здійснюється координація між міжнародними організаціями у сфері безпеки?

## **4. Основні напрямки міжнародного співробітництва у сфері безпеки**

- Як міжнародні організації борються з тероризмом?

- Які заходи здійснюються для протидії організованих злочинності на міжнародному рівні?

- Як функціонує система міжнародного розшуку злочинців?

- Яке значення має міжнародне співробітництво у сфері боротьби з кіберзлочинністю?

## **5. Виклики та перспективи міжнародного співробітництва у сфері безпеки**

- Які головні виклики стоять перед міжнародними структурами у сфері безпеки та правопорядку?

- Як впливають глобалізація та цифрові технології на міжнародну взаємодію у сфері безпеки?

- Які перспективи розвитку міжнародного співробітництва у сфері безпеки в найближчі десятиліття?

## Термінологічне завдання:

### Завдання 1: Визначення понять

➤ Дайте визначення наступним термінам:

1. Міжнародне співробітництво у сфері публічної безпеки
2. Публічна безпека
3. Правопорядок
4. Транскордонна злочинність
5. Інтерпол
6. Європол
7. Спільні слідчі групи
8. Екстрадиція
9. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності

### Завдання 2: Встановлення відповідності

➤ Зіставте міжнародні організації та їхні функції у сфері забезпечення безпеки та правопорядку:

| № | Міжнародна організація                      | Основне завдання                                                                                          |
|---|---------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Інтерпол                                    | А) Співробітництво поліції країн ЄС у боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом і кіберзлочинністю |
| 2 | Європол                                     | В) Глобальна поліцейська організація, що сприяє міжнародному обміну інформацією про злочини               |
| 3 | Офіс ООН з наркотиків і злочинності (UNODC) | С) Моніторинг і координація заходів протидії наркоторгівлі, корупції та тероризму                         |
| 4 | Рада Європи                                 | Д) Розробка стандартів у сфері правопорядку та захисту прав людини в країнах-членах                       |

### Завдання 3: Заповніть пропуски



➤ Заповніть пропуски у наведених твердженнях відповідними термінами:

1. \_\_\_\_\_ є міжнародною поліцейською організацією, яка координує співпрацю органів правопорядку понад 195 країн.
2. Основною метою діяльності \_\_\_\_\_ є боротьба з тяжкими злочинами в межах Європейського Союзу.
3. \_\_\_\_\_ – це сукупність заходів, спрямованих на забезпечення громадського порядку, захист громадян від загроз та протидію злочинності.
4. Однією з форм міжнародного співробітництва у сфері безпеки є створення \_\_\_\_\_, що дозволяють правоохоронцям кількох країн працювати разом над розслідуванням злочинів.

### **Практичні завдання:**

#### **Завдання 1. Аналіз міжнародних угод.**

1. Виберіть одну з міжнародних угод у сфері публічної безпеки (наприклад, Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності).

2. Проаналізуйте її основні положення та визначте, які механізми співпраці передбачені для країн-учасниць.

3. Підготуйте короткий звіт (до 2 сторінок), де опишете, як ця угода впливає на забезпечення правопорядку.

#### **Завдання 2. Порівняльний аналіз систем безпеки різних країн.**

1. Оберіть дві країни та дослідіть їхні системи органів правопорядку та міжнародного співробітництва у сфері безпеки.

2. Визначте, які механізми взаємодії вони використовують (участь у Інтерполі, Європолі, двосторонні угоди тощо).

3. Підготуйте порівняльну таблицю з висновками щодо ефективності їхнього співробітництва.

#### **Завдання 3. Розв'язання кейсу з міжнародного співробітництва**

1. Уявіть, що органи правопорядку України виявили міжнародну мережу кіберзлочинців, які діють у кількох країнах.

2. Опишіть кроки, які повинні здійснити правоохоронці для ефективної взаємодії з міжнародними партнерами (через Інтерпол, Європол, двосторонні угоди тощо).

3. Визначте можливі труднощі та запропонуйте шляхи їх подолання.

#### **Завдання 4. Симуляція міжнародних переговорів**

1. Поділіться на групи: одна представляє органи правопорядку країни А, інша – країни В, а третя – міжнародну організацію (наприклад, Інтерпол).

2. Опрацюйте сценарій про міжнародне розслідування незаконного обігу зброї.

3. Проведіть переговори, узгодьте заходи співпраці та підготуйте спільний меморандум.

#### **Завдання 5. Аналіз реального випадку міжнародної взаємодії**

1. Виберіть один відомий випадок міжнародної взаємодії органів правопорядку (наприклад, ліквідація терористичних груп, боротьба з наркотрафіком, екстрадиція відомих злочинців).

2. Опишіть, як відбувалася співпраця між країнами та які механізми було використано.

3. Проаналізуйте успіхи та недоліки цього випадку.

#### **Література:**

##### **Основна:**

1. Антонович М. Міжнародне право: навч. посіб. Київ, 2011. 382 с.

2. Буроменський М.В. Міжнародне право: навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2006. 336 с.

3. Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку: документально-джерелознавчий довідник для співробітників правоохоронних органів (міліції) / упоряд.: Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, І.Г. Кириченко. Київ : Ін Юре, 2002. 128 с.

4. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів у сфері боротьби зі злочинністю з використанням можливостей Інтерполу та Європолу: наук.-метод. рек. / уклад.: Д.В. Галкін, Т.М. Малиновська, І.О. Святокум. Харків: Вид-во ХНУВС, 2016. 38 с.

##### **Допоміжна:**

1. Бараннік Р.В. Співробітництво та допомога у кримінальних справах: співвідношення понять. *Науковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту МВС України*. 2010. № 1. С. 224-232.

2. Басай О.В. Кримінально-процесуальні аспекти міжнародного співробітництва у галузі надання правової допомоги в кримінальних справах. *Європейські перспективи*. 2011. № 2, ч. 1. С. 111-114.

3. Боняк В.О. Правова природа міжнародних стандартів правоохоронної діяльності. *Актуальні проблеми протидії незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин у сучасних умовах: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Дніпропетровськ : МВС України, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. Справ, 2007. С. 75-78.*

4. Войціховський А.В. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю як пріоритетний напрямок зовнішньої політики України. *Право і безпека*. 2010. Вип. № 3 (35). С. 10-15.

5. Гаврилюк В.І. Актуальні аспекти міжнародного співробітництва органів внутрішніх справ України в напрямку протидії торгівлі людьми. Київ : Цифра, 2007. 171 с.

6. Смець О.М. Правові аспекти міжнародного співробітництва правоохоронних органів. *Правничий часопис Донецького університету*. 2013. № 2. С. 142-148.

7. Зозуля Є.В. Поняття, зміст та напрямки розвитку міжнародного співробітництва правоохоронних органів України. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2010. № 1. С.173-179.

8. Леженіна О.І. Міжнародна правоохоронна діяльність: поняття, цілі, завдання, принципи, функції. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2003. Вип. 21. Ч. 1. С.164-170.

9. Обушенко О.М. Правові засади міжнародного співробітництва у кримінальній процесуальній та оперативно-розшуковій діяльності в сучасних умовах. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 11. С. 128-136.

10. Чорноус Ю.М. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів у боротьбі зі злочинами міжнародного характеру. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2011. № 4. С.49-52.

11. Юхно О.О. Окремі аспекти співпраці органів внутрішніх справ України з правоохоронними органами зарубіжних країн щодо запобігання, припинення й розкриття злочинів. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011. № 3 (54). С.132-140.

## **Тема 2. Основні міжнародні стандарти в галузі прав людини (6 год.)**

Під час вивчення теми необхідно визначити передумови виникнення прав людини, шлях їх розвитку, надати визначення поняття прав людини як міри можливої поведінки особи. Необхідно відмітити періоди та передумови появи поколінь прав людини (негативні, позитивні, колективні), взаємозв'язок їх формування із розвитком суспільних відносин, вплив подій у державах, перехід від однієї форми правління до іншої. Акцентувати на формуванні четвертого покоління прав у сучасний період.

Необхідно виокремити основні ознаки прав людини залежно від їх сутності, об'єктів регулювання, співвідношенню примусу держави та прав і свобод людини, громадянина тощо. Навести перелік універсальних міжнародно-правових документів з прав людини, при цьому окремої уваги заслуговує Міжнародний білль про права людини (Міжнародна хартія прав людини). Крім того, при вивченні даного питання теми необхідно визначити, які існують види регіональних систем міжнародного захисту прав людини та розкрити їх зміст. При цьому більше детально слід зупинитися на європейській регіональній системі захисту прав людини. Особлива увага має бути приділена Європейській конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.), як основи європейської регіональної системи захисту прав людини.

### **Питання для самостійного опрацювання:**

#### **1. Загальні положення про права людини**

- Що таке права людини, і чому вони є фундаментальними?
- Які категорії прав людини існують?
- У чому полягає принцип універсальності прав людини?
- Які основні міжнародні документи регулюють права людини?

#### **2. Універсальні міжнародні стандарти у сфері прав людини**

- Які ключові положення містить Загальна декларація прав людини (1948)?
- Які права гарантує Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966)?
- Які соціальні та економічні права закріплені у Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права (1966)?

- Яке значення має Конвенція ООН проти катувань (1984)?
- Які механізми контролю за дотриманням міжнародних стандартів у галузі прав людини існують на рівні ООН?

### **3. Регіональні стандарти у сфері прав людини**

Які права захищає Європейська конвенція з прав людини (1950)?

Яку роль відіграє Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) у забезпеченні прав людини?

Які основні принципи містить Американська конвенція з прав людини (1969)?

Які стандарти прав людини визначені у Африканській хартії прав людини і народів (1981)?

### **4. Захист прав людини у міжнародному праві**

- Які міжнародні організації здійснюють захист прав людини?
- Які функції виконує Рада ООН з прав людини?
- Які особливості роботи Міжнародного кримінального суду у сфері захисту прав людини?

• Як діє механізм подання скарг до Європейського суду з прав людини?

• Які можливості для захисту прав людини мають громадяни України на міжнародному рівні?

### **5. Актуальні виклики у сфері прав людини**

- Які сучасні загрози існують для прав людини у світі?
- Як цифровізація впливає на дотримання прав людини?
- Як міжнародне право реагує на порушення прав людини під час збройних конфліктів?

• Які права людини можуть бути обмежені у надзвичайних ситуаціях?

### **Термінологічне завдання:**

#### **Завдання 1: Визначення понять**

➤ Дайте визначення наступним термінам:

1. Права людини
2. Універсальність прав людини
3. Громадянські та політичні права
4. Економічні, соціальні та культурні права

5. Заборона дискримінації
6. Право на справедливий суд
7. Право на життя
8. Міжнародне гуманітарне право
9. Міжнародне право прав людини
10. Омбудсман

## Завдання 2: Встановлення відповідності

- Зіставте міжнародні документи та їхні положення щодо захисту прав людини:

| № | Міжнародний документ                                                                                                           | Основне положення                                                                                                     |
|---|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Загальна декларація прав людини (1948)                                                                                         | A) Встановлює основні громадянські та політичні права, зокрема право на життя, свободу та особисту недоторканність    |
| 2 | Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966)                                                                     | B) Визначає права у сфері освіти, охорони здоров'я, праці та соціального забезпечення                                 |
| 3 | Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (1966)                                                           | C) Забороняє катування та жорстоке, нелюдське поводження                                                              |
| 4 | Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (1984) | D) Є основоположним документом у сфері прав людини, що проголошує рівність, свободу та право на гідність кожної особи |
| 5 | Європейська конвенція з прав людини (1950)                                                                                     | E) Захищає основоположні права в Європейському регіоні, містить механізм звернення до міжнародного суду               |

## Завдання 3: Заповніть пропуски

➤ Заповніть пропуски у наведених твердженнях відповідними термінами:

1. \_\_\_\_\_ є першим міжнародним документом, що проголосив фундаментальні права та свободи людини.
2. Відповідно до Європейської конвенції з прав людини, розгляд порушень прав здійснює \_\_\_\_\_.
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права гарантує \_\_\_\_\_, зокрема право на освіту, працю та соціальне забезпечення.
4. Основний принцип прав людини – \_\_\_\_\_, означає, що ці права належать кожній особі незалежно від її раси, статі, мови чи релігії.
5. Конвенція проти катувань забороняє застосування \_\_\_\_\_ навіть у надзвичайних ситуаціях.

### **Практичні завдання:**

#### **Завдання 1. Аналіз міжнародних документів**

1. Ознайомтеся із Загальною декларацією прав людини (1948), Міжнародним пактом про громадянські і політичні права (1966) та Європейською конвенцією з прав людини (1950).
2. Визначте 3 ключові права, які закріплені в цих документах.
3. Складіть таблицю, де порівняєте, як ці права формулюються в різних документах.

#### **Завдання 2. Оцінка дотримання прав людини у різних країнах**

1. Виберіть дві країни з різними рівнями дотримання прав людини (наприклад, країну з високим рейтингом демократії та країну, де є порушення прав людини).
2. Використовуючи звіти Human Rights Watch, Freedom House або ООН, порівняйте ситуацію з правами людини в цих країнах.
3. Підготуйте короткий аналітичний звіт (1-2 сторінки) з висновками.

#### **Завдання 3. Розв'язання кейсу з порушення прав людини**

1. Ознайомтеся з наступною ситуацією: Громадянина країни А переслідують за його політичні погляди. Він звернувся до міжнародних організацій із проханням про допомогу.

2. Визначте, які міжнародні механізми захисту прав людини можуть бути використані (ЄСПЛ, ООН, міжнародні НУО).

3. Напишіть юридичне обґрунтування (0,5-1 сторінка), як можна допомогти цій особі.

#### **Завдання 4. Симуляція звернення до ЄСПЛ**

1. Розділіться на дві групи: **позивач (громадянин, чий права були порушені)** та уряд країни, якого звинувачують у порушенні.

2. Позивач готує звернення до Європейського суду з прав людини, аргументуючи, яке право порушене.

3. Представники уряду готують відповідь, пояснюючи свою позицію.

4. Проведіть рольову гру – судові засідання, після якого суддя (нейтральний учасник) виносить рішення.

#### **Завдання 5. Аналіз реального випадку міжнародного захисту прав людини**

1. Виберіть один із відомих випадків, який розглядав Європейський суд з прав людини або Комітет ООН з прав людини (наприклад, справа "Надія Савченко проти Росії" або "Кузнецов проти України").

2. Проаналізуйте факти, аргументи сторін та рішення суду.

3. Підготуйте коротку презентацію (5-7 слайдів) з висновками.

#### **Література:**

##### **Основна:**

1. Антонович М. Міжнародне право: навч. посіб. Київ, 2011. 382 с.

2. Буроменський М.В. Міжнародне право: навч. посіб. Київ, 2006. 336 с.

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 лист. 1950 р. (із змінами, внес. Протоколом № 11) URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_004](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004).

4. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведінки і покарання 1984 р. URL: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995\\_085](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_085).

5. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 груд. 1948 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.



6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 груд. 1966 р. URL: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_043](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043).

8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 груд. 1966 р. URL: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_042](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042).

#### **Допоміжна:**

1. Білоскурська О. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини – головний обов’язок держави. Право України. 2011. № 7. С. 169-175.

2. Заворотченко Т. М. Поняття, сутність і природа політичних прав і свобод людини й громадянина в Україні. Часопис Київського університету права. 2012. № 4. С. 355-359.

3. Мушак Н.Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2012. 20 с.

4. Орлова О.О. Катування, нелюдське та таке поведіння, що принижує людську гідність: розмежування понять. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2017. № 3. С. 62-68.

5. Права людини і професійні стандарти для військовослужбовців в документах міжнародних організацій. Київ : Сфера, 2002. 364 с.

6. Права людини і професійні стандарти для працівників пенітенціарної системи в документах міжнародних організацій. Київ : Сфера, 2002. 293 с.

7. Права людини і професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій. Київ : Сфера, 1999. 342 с.

8. Радченко О.І. Нормативне забезпечення процесу адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Право і суспільство. 2011. № 2. С. 73-78.

9. Радченко О.І. Дифузія міжнародного права як елемент механізму європейської інтеграції України. Право і безпека у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції: збірник статей та тез наукових повідомлень за матеріалами II Харківського міжнародного юридичного форуму (м. Харків, 28 верес. 2018 р.) / Нац. юрид. ун-т

імені Ярослава Мудрого, Нац. акад. прав. наук, Фонд Конрада Аденауера ; редкол.: Ю. Г. Барабаш, Т. М. Анакіна, Д. В. Аббакумова. Харків : Вид-во «Право», 2018. С. 107-112.

10. Серьогін В.О. Право на недоторканість приватного життя у конституційно-правовій теорії та практиці : монографія. Харків: Видавництво «ФІНН», 2010. 608 с.

### **Тема 3. Спеціальні міжнародні стандарти в галузі прав людини, що поширюються на діяльність органів правопорядку (6 год.)**

Під час вивчення теми необхідно визначити поняття спеціалізованих загальносвітових стандартів стосовно позбавлення волі викладені в Мінімальних стандартних правилах поводження із ув'язненими. Також доцільно розглянути Кодекс поводження посадових осіб з підтримки правопорядку (1979 р.), а також прийняті ООН у розвиток цього документа керівні принципи для ефективного здійснення Кодексу (1989 р.).

Проаналізуйте такі акти, як Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, а також Факультативний протокол до конвенції, який створив механізм візитів за моделлю ЄКПЗК, Звід принципів захисту всіх осіб, затриманих чи ув'язнених у будь-якій формі був затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 9 грудня 1988 року, Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку, прийняті восьмим Конгресом ООН з попередження злочинності та поводження з порушниками (м. Гавана, Куба, 27 серпня – 7 вересня 1990 р.).

#### **Питання для самостійного опрацювання:**

##### **1. Загальні положення**

- Що таке спеціальні міжнародні стандарти у сфері прав людини?
- Чому діяльність органів правопорядку потребує окремих стандартів у сфері прав людини?
- Які міжнародні організації розробляють стандарти щодо діяльності органів правопорядку?

##### **2. Універсальні міжнародні стандарти**

- Які основні положення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (ООН, 1979)?

- Які вимоги щодо застосування сили містять Основні принципи ООН щодо застосування сили та вогнепальної зброї правоохоронцями (1990)?

- Які міжнародні документи забороняють катування та жорстоке поводження з боку органів правопорядку?

- Яку роль відіграє Конвенція ООН проти катувань (1984) у діяльності органів правопорядку?

- Які стандарти закріплені у Мінімальних стандартних правилах поводження з в'язнями (Правила Нельсона Манделі, 2015)?

### **3. Регіональні стандарти щодо діяльності органів правопорядку**

- Як Європейська конвенція з прав людини (1950, ст. 3, 5, 6, 8, 13) регулює діяльність поліції та органів правопорядку?

- Які ключові рішення Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) встановили стандарти щодо дій правоохоронців?

- Які права мають затримані особи відповідно до міжнародних стандартів?

- Які механізми контролю за діяльністю органів правопорядку передбачені Європейським комітетом із запобігання катуванням (СРТ)?

### **4. Застосування сили та гарантії прав людини**

- У яких випадках органи правопорядку можуть застосовувати силу згідно з міжнародними стандартами?

- Які обмеження встановлені міжнародними документами щодо застосування вогнепальної зброї поліцією?

- Як міжнародні стандарти регулюють поводження правоохоронців із протестувальниками?

- Які міжнародні механізми контролюють випадки порушень прав людини з боку органів правопорядку?

### **5. Захист прав людини в місцях несвободи**

- Які міжнародні стандарти регулюють утримання осіб під вартою?

- Які основні порушення прав людини фіксуються у місцях позбавлення волі?

- Як держави забезпечують незалежний контроль за умовами утримання в'язнів?

• Які міжнародні механізми дозволяють особам, що перебувають під вартою, скаржитися на порушення своїх прав?

#### **6. Виклики та перспективи**

• Які основні виклики у дотриманні прав людини органами правопорядку у сучасному світі?

• Як міжнародне співтовариство реагує на випадки порушень прав людини з боку поліції?

• Які реформаторські ініціативи пропонуються щодо дотримання міжнародних стандартів у правоохоронних органах?

• Як новітні технології (наприклад, відеофіксація, штучний інтелект) можуть сприяти дотриманню прав людини у діяльності органів правопорядку?

#### **Термінологічне завдання:**

#### **Завдання 1: Визначення понять**

➤ Дайте визначення наступним термінам:

1. Органи правопорядку
2. Принцип пропорційності
3. Принцип законності
4. Заборона катувань і жорстокого поводження
5. Міжнародні стандарти застосування сили
6. Право на справедливий суд
7. Презумпція невинуватості
8. Поліцейська етика
9. Європейський комітет із запобігання катуванням (СРТ)
10. Міжнародні принципи ООН щодо застосування сили і вогнепальної зброї правоохоронцями

#### **Завдання 2: Встановлення відповідності**

➤ Зіставте міжнародні документи та їхні положення щодо діяльності органів правопорядку:

| № | Міжнародний документ              | Основне положення        |
|---|-----------------------------------|--------------------------|
| 1 | Кодекс поведінки посадових осіб з | А) Визначає правила щодо |

| № | Міжнародний документ                                                                    | Основне положення                                                                |
|---|-----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|
|   | підтримання правопорядку (ООН, 1979)                                                    | застосування сили і вогнепальної зброї правоохоронцями                           |
| 2 | Конвенція ООН проти катувань (1984)                                                     | В) Забороняє катування та жорстоке поводження з боку органів правопорядку        |
| 3 | Основні принципи ООН щодо застосування сили і вогнепальної зброї правоохоронцями (1990) | С) Визначає етичні стандарти та принципи для правоохоронців                      |
| 4 | Європейська конвенція з прав людини (1950)                                              | Д) Гарантує право на життя, особисту недоторканність та справедливий суд         |
| 5 | Європейська конвенція про запобігання катуванням (1987)                                 | Е) Передбачає механізми моніторингу місць несвободи та захисту осіб від катувань |

### Завдання 3: Заповніть пропуски

- Заповніть пропуски у наведених твердженнях відповідними термінами:
- \_\_\_\_\_ забороняє катування та жорстоке поводження з боку державних органів і передбачає заходи щодо запобігання подібним порушенням.
  - Відповідно до міжнародних стандартів, правоохоронці можуть застосовувати силу лише за умов дотримання принципу \_\_\_\_\_.
  - Орган, що здійснює моніторинг місць несвободи у країнах Ради Європи – це \_\_\_\_\_.
  - \_\_\_\_\_ є головним міжнародним документом, що визначає правила поводження поліцейських у процесі виконання службових обов’язків.
  - Одним із основних принципів діяльності органів правопорядку є \_\_\_\_\_, що означає, що всі дії повинні здійснюватися у межах закону та відповідно до міжнародних стандартів.

## **Практичні завдання:**

### **Завдання 1. Аналіз міжнародних документів**

1. Ознайомтеся з такими міжнародними стандартами:
  - Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (ООН, 1979)
  - Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї правоохоронцями (ООН, 1990)
  - Європейська конвенція з прав людини (1950), статті 2, 3, 5, 6
2. Підготуйте коротке резюме (1-2 сторінки), у якому поясніть, як ці стандарти регулюють діяльність поліції та інших силових структур.

### **Завдання 2. Оцінка дотримання стандартів у конкретній країні**

1. Оберіть одну країну та дослідіть, наскільки її органи правопорядку дотримуються міжнародних стандартів прав людини.
2. Використайте звіти Human Rights Watch, Amnesty International або ООН.
3. Підготуйте аналітичний звіт, у якому опишіть позитивні аспекти та порушення.

### **Завдання 3. Аналіз кейсу порушення прав людини правоохоронними органами**

1. Виберіть реальний випадок неправомірних дій поліції (наприклад, надмірне застосування сили, катування, порушення права на справедливий суд).
2. Визначте, які міжнародні норми були порушені.
3. Підготуйте правовий висновок щодо можливих наслідків для країни, яка допустила це порушення.

### **Завдання 4. Симуляція розслідування порушень прав людини**

1. Поділіться на три групи:
  - Правоохоронці, які виправдовують свої дії.
  - Потерпілі, які стверджують, що їхні права порушені.
  - Міжнародна комісія з прав людини, яка оцінює ситуацію.
2. Проведіть дискусію, на основі якої "комісія" має винести рішення та дати рекомендації для покращення дотримання прав людини у правоохоронній сфері.

### **Завдання 5. Розробка рекомендацій для органів правопорядку**

1. На основі міжнародних стандартів складіть кодекс етичної поведінки для працівників поліції, який би враховував:

- Заборону тортур і нелюдського поводження
  - Обов'язки щодо прав затриманих
  - Принципи пропорційного застосування сили
2. Представте кодекс у форматі презентації та обговоріть його в групі.

### **Література:**

#### **Основна:**

1. Антонович М. Міжнародне право: навч. посіб. Київ, 2011. 382 с.
2. Антонович М. Міжнародне право: навч. посіб.: рекомендовано МОН України / М. Антонович. – Київ: Юрінком Інтер, 2011. 382 с.
3. Буроменський М.В. Міжнародне право: навч. посіб. Київ, 2006. 336 с.
4. Декларація про захист усіх осіб від насильницьких зникнень 1992 р. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995\\_225](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_225).
5. Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1050 р. (із змінами, внес. Протоколом № 11) // <http://zakon1.rada.gov.ua>.
6. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 грудня 1948 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>.
7. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 260.
8. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання 1984 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995\\_085](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_085).
9. Конвенція проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. 2000 г. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_789](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789).
10. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми: прийн. Кабінетом міністрів Ради Європи 16.05.2005 року // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994\\_858](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_858).
11. Конституція України // База даних «Законодавство України» /

Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

12. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_043](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043).

13. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_042](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042).

14. Міжнародні організації: навч. посіб. / О.С. Кучик, І.Р. Суховолець, А.Б. Стельмах та ін. Київ, 2007. 749 с.

15. Міжнародні організації: навч. посібник / За ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, З. Кутайні. Київ, 2007. 440 с.

16. Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку: документально-джерелознавчий довідник для співробітників правоохоронних органів (міліції) / упоряд.: Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, І.Г. Кириченко. Київ : Ін Юре, 2002. 128 с.

17. Статут Організації Об'єднаних націй року № 220 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_010](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010).

### **Допоміжна:**

1. Ахтирська Н.М. Європейські стандарти щодо видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 12. С. 138-143.

2. Бабін Б.В. Національна специфіка реалізації міжнародних програм організації безпеки та співробітництва в Європі у сфері правоохоронної діяльності. *Наше право*. 2008. № 2. С. 99-102.

3. Войціховський А.В. Тенденції створення регіональних міжнародних правоохоронних організацій у сучасних умовах. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2014. Вип. 28. Том 3. С. 166-170.

4. Міжнародний досвід використання агентури правоохоронними органами держав Європи та США : навч. посібник / А.В. Савченко, В.В. Матвійчук, Д.Й. Никифорчук, В.М. Співак. Київ : КНТ, 2005. 88 с.

5. Мушак Н.Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2012. 20 с.



6. Оржель О. Ю. Європейське врядування як чинник згуртування Європейського Союзу: теоретико-методологічні засади : монографія. Київ : НАДУ, 2012. 236 с.

#### **Тема 4. Заборона катування, жорстокого, нелюдського та такого, що принижує гідність поводження чи покарання: універсальні та регіональні стандарти (6 год.)**

Зверніть увагу на те, що заборона катувань є одним із фундаментальних принципів міжнародного права та прав людини. Це абсолютне право, яке не підлягає обмеженню навіть у надзвичайних ситуаціях чи під час воєнних конфліктів.

У даній темі треба розглянути універсальні міжнародні стандарти, зокрема такі, як Конвенція ООН проти катувань (1984), Загальна декларація прав людини (1948), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966), а також механізми їх реалізації. Особлива увага приділяється діяльності Комітету ООН проти катувань (САТ), Спеціального доповідача ООН з питань катувань, Європейського комітету із запобігання катуванням (СРТ).

Також здійсніть аналіз регіональних стандартів, які закріплені в Європейській конвенції з прав людини (ст. 3), Американській конвенції з прав людини, Африканській хартії прав людини і народів. Вивчається судова практика Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) щодо випадків катувань і нелюдського поводження.

Окрему увагу зверніть на питання відповідальності держав за порушення цих стандартів, механізмів превенції катувань, а також проблемам, пов'язаним із забороною катувань у сучасному світі.

#### **Питання для самостійного опрацювання:**

##### **1. Загальні поняття та принципи**

- Що таке катування? Чим воно відрізняється від жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність поводження чи покарання?
- Які основні міжнародні документи закріплюють заборону катувань?
- Чому заборона катувань є абсолютною нормою міжнародного права?

##### **2. Універсальні стандарти заборони катувань**

- Які положення Загальної декларації прав людини (1948) стосуються заборони катувань?

- Як Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966) регулює питання заборони катувань?

- Яке значення має Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поводження і покарання (1984)?

- Які механізми контролю за дотриманням Конвенції ООН проти катувань існують?

### **3. Регіональні стандарти заборони катувань**

- Як Європейська конвенція з прав людини (1950, ст. 3) гарантує захист від катувань?

- Яку роль у забезпеченні заборони катувань відіграє Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ)?

- Які повноваження має Європейський комітет із запобігання катуванням (СРТ)?

- Як Американська конвенція з прав людини та Африканська хартія прав людини і народів регулюють питання заборони катувань?

### **4. Заборона катувань у національних правових системах**

- Як у законодавстві України закріплена заборона катувань?

- Які механізми притягнення до відповідальності за катування існують в Україні?

- Як Україна виконує свої міжнародні зобов'язання у сфері заборони катувань?

## **Термінологічне завдання:**

### **Завдання 1: Визначення понять**

➤ Дайте визначення наступним термінам:

1. Катування
2. Жорстоке поводження
3. Нелюдське поводження
4. Таке, що принижує гідність, поводження
5. Конвенція ООН проти катувань
6. Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ)
7. Європейський комітет із запобігання катуванням (СРТ)

## 8. Абсолютний характер заборони катувань

### Завдання 2: Встановлення відповідності

Зіставте міжнародні документи та їхні положення щодо заборони катувань:

|   | Міжнародний документ                             | Основне положення                                                                  |
|---|--------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Європейська конвенція з прав людини              | А) Забороняє катування і передбачає механізми контролю через спеціальний комітет   |
| 2 | Конвенція ООН проти катувань                     | В) Гарантує право не бути підданим катуванню, жорстокому чи нелюдському поводженню |
| 3 | Загальна декларація прав людини                  | С) Закріплює абсолютну заборону катувань на універсальному рівні                   |
| 4 | Європейська конвенція про запобігання катуванням | Д) Передбачає обов'язок держав запобігати катуванням і карати винних осіб          |

### Завдання 3: Заповніть пропуски

- Заповніть пропуски у наведених твердженнях відповідними термінами:

1. \_\_\_\_\_ є будь-яка дія, якою навмисно завдається сильний біль або страждання, фізичне чи моральне, з метою отримання відомостей або покарання.

2. Стаття 3 \_\_\_\_\_ містить абсолютну заборону катувань та жорстокого поводження.

3. Основним органом, що контролює виконання Конвенції ООН проти катувань, є \_\_\_\_\_.

4. Вироки Європейського суду з прав людини є \_\_\_\_\_ для держав-учасниць.

## **Практичні завдання:**

### **Завдання 1: Аналіз судової практики**

- Прочитайте одне з рішень **Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ)**, пов'язане з порушенням **статті 3 Європейської конвенції з прав людини** (заборона катувань), і дайте відповіді на запитання:

1. Які обставини справи?
2. Як суд визначив, чи мало місце катування або нелюдське поводження?
3. Яке рішення ухвалив ЄСПЛ?
4. Які наслідки рішення для держави-відповідача?

*Приклад справ: «Ірландія проти Великої Британії» (1978), «Томас проти Туреччини» (2003), «Кавалеріу проти Румунії» (2020).*

### **Завдання 2: Юридична кваліфікація випадку**

Уявіть, що ви юрист і до вас звернулася особа, яка заявляє, що під час затримання поліція застосувала до неї фізичне насильство, змушуючи зізнатися у злочині.

1. Чи підпадають дії правоохоронців під визначення катувань відповідно до Конвенції ООН проти катувань?
2. Які правові механізми захисту існують на національному та міжнародному рівнях?
3. Які дії слід вжити для захисту прав особи?

### **Завдання 3: Написання юридичного документа**

Складіть **скаргу до Європейського суду з прав людини** від імені особи, яка стала жертвою катувань у місцях несвободи. У скарзі необхідно:

- Описати обставини справи.

- Вказати, які норми **Європейської конвенції з прав людини** були порушені.
- Навести аргументи щодо порушення прав заявника.
- Запропонувати бажані заходи відшкодування.

#### **Завдання 4: Дослідження національного законодавства**

1. Знайдіть у **Кримінальному кодексі України** статті, що передбачають відповідальність за катування.

2. Визначте, які механізми захисту передбачені в **Конституції України**.

3. Порівняйте українське законодавство з міжнародними стандартами: чи відповідає воно вимогам **Конвенції ООН проти катувань**?

#### **Завдання 5: Дискусія або есе**

Напишіть коротке есе (**1-2 сторінки**) або проведіть обговорення на тему:

★ **«Чи достатньо ефективні механізми боротьби з катуваннями в сучасному світі?»** У тексті або під час дискусії зверніть увагу на такі аспекти:

- Чому випадки катувань продовжують траплятися, незважаючи на міжнародні заборони?
- Які країни мають найбільш ефективні механізми боротьби з катуваннями?
- Які заходи можуть покращити ситуацію на національному та міжнародному рівнях?

#### **Спеціальна література й нормативний матеріал:**

1. Nowak M. UN Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary. Kehl: Engel, 2019. 700 p.
2. Rodley N. S., Pollard M. The Treatment of Prisoners under International Law. Oxford: Oxford University Press, 2019. 560 p.
3. База даних рішень Європейського суду з прав людини URL: <https://hudoc.echr.coe.int>.
4. Бурак П. І. Європейські стандарти прав людини та їх імплементація в Україні. Львів: ПАІС, 2019. 312 с.

5. Гнатовський М. М. Європейський комітет із запобігання катуванням: сучасні виклики та перспективи. *Вісник НАН України*. 2021. № 2. С. 45-59.

6. Дудченко В. В. Запобігання катуванням: міжнародні стандарти та національна практика. К.: Алерта, 2020. 256 с.

7. Європейська конвенція про запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 26 листопада 1987 року. Офіційний вісник України. 2003. № 25.

8. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. Офіційний вісник України. 1998. № 13.

9. Європейський комітет із запобігання катуванням. Доповіді та рекомендації. URL: <https://www.coe.int>.

10. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року URL: <https://www.un.org>.

11. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року № 3477-IV. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260.

12. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 20. Ст. 99.

13. Звіт Amnesty International щодо застосування катувань у світі URL: <https://www.amnesty.org>.

14. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 року. Офіційний вісник України. 2006. № 4.

15. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

16. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.

17. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10. Ст. 88.

18. Кульчицький В. С. Права людини і механізми їх захисту: міжнародний та національний рівень. К.: Юридична думка, 2018. 320 с.

19. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року URL: <https://www.ohchr.org>.

20. Петренко О. В. Прецеденти Європейського суду з прав людини щодо катувань і жорстокого поводження. *Юридичний журнал*. 2020. № 4. С. 112-125.

21. Рішення Європейського суду з прав людини у справах проти України щодо катувань та жорстокого поводження URL: <https://hudoc.echr.coe.int>.

22. Факультативний протокол до Конвенції ООН проти катувань від 18 грудня 2002 року. URL: <https://www.ohchr.org>.

## **Тема 5. Універсальні та регіональні стандарти щодо забезпечення права на свободу та особисту недоторканність (6 год.)**

Право на свободу та особисту недоторканність є основоположним правом людини, яке закріплене в міжнародних актах та регіональних документах. Ця тема розглядає універсальні та регіональні стандарти, які забезпечують захист цього права, а також роль міжнародних організацій у забезпеченні його дотримання.

Універсальні стандарти з цього питання визначаються в основних міжнародних документах, таких як Загальна декларація прав людини (1948), Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (1966) та Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність поводжень і покарань (1984). Вони закріплюють основні принципи, що забороняють свавільні арешти, затримання без належної підстави, катування та інші види знущань.

Регіональні стандарти охоплюють норми, визначені в документах таких як Європейська конвенція з прав людини (1950), Американська конвенція з прав людини (1969) та Африканська хартія прав людини та народів (1981). Кожен з цих документів має специфічні положення, що адаптовані до соціально-політичних реалій відповідного регіону, але їх основний зміст збігається з універсальними стандартами. Вони забезпечують механізми нагляду за дотриманням прав, а також надають можливість для юридичного захисту громадян через відповідні судові органи.

Аналіз цієї теми допомагає зрозуміти, як універсальні та регіональні стандарти взаємодіють для забезпечення захисту прав людини на міжнародному та національному рівнях, а також як різні держави інтегрують ці стандарти у свої національні системи права.

Особливу увагу варто звернути на роль судових органів, зокрема Європейського суду з прав людини, в механізмах захисту права на свободу та особисту недоторканність.

Завдяки впровадженню універсальних і регіональних стандартів держава забезпечує правовий захист своїх громадян і зміцнює міжнародний правопорядок у галузі прав людини.

### **Питання для самостійного опрацювання:**

#### **1. Загальні поняття та принципи**

- Що таке право на свободу та особисту недоторканність?
- Чому це право є одним із фундаментальних у міжнародному праві?
- Які основні загрози для права на свободу та особисту недоторканність у сучасному світі?

#### **2. Універсальні стандарти**

- Які положення Загальної декларації прав людини (1948) гарантують право на свободу?
- Як Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966) регулює питання незаконного арешту та затримання?
- Яке значення має Конвенція ООН проти катувань (1984) у контексті захисту особистої недоторканності?
- Які механізми контролю за дотриманням цього права існують на рівні ООН?

#### **3. Регіональні стандарти**

- Як Європейська конвенція з прав людини (1950, ст. 5) регулює право на свободу?
- Яку роль у забезпеченні цього права відіграє Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ)?
- Які гарантії особистої недоторканності передбачені Американською конвенцією з прав людини та Африканською хартією прав людини і народів?
- Які рішення ЄСПЛ є визначальними щодо порушень права на свободу та особисту недоторканність?

#### **4. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність у національних правових системах**

- Як у Конституції України (ст. 29) закріплено право на свободу та особисту недоторканність?



- Які механізми судового захисту передбачені в Кримінальному процесуальному кодексі України?
- Які права має затримана особа згідно з національним законодавством та міжнародними стандартами?
- Як Україна імплементує рішення ЄСПЛ у сфері захисту права на свободу?

### **Термінологічне завдання:**

#### **Завдання 1: Визначення понять**

- Дайте визначення наступним термінам:
1. Право на свободу
  2. Особиста недоторканність
  3. Незаконне затримання
  4. Арбітрарний арешт
  5. Гарантії особи під час затримання
  6. Габеас корпус
  7. Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ)
  8. Комітет ООН з прав людини

#### **Завдання 2: Встановлення відповідності**

- Зіставте міжнародні документи та їхні положення щодо права на свободу та особисту недоторканність:

| № | Міжнародний документ                                                 | Основне положення                                                                     |
|---|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Європейська конвенція з прав людини (1950, ст. 5)                    | А) Заборона довільного арешту та затримання, гарантії судового контролю               |
| 2 | Загальна декларація прав людини (1948, ст. 3, 9)                     | В) Гарантія права на свободу, особисту недоторканність та заборона свавільного арешту |
| 3 | Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966, ст. 9-10) | С) Забезпечення прав затриманих осіб, право на негайне судове провадження             |

| № | Міжнародний документ                               | Основне положення                                           |
|---|----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
| 4 | Американська конвенція з прав людини (1969, ст. 7) | D) Захист від незаконного позбавлення свободи в системі ОАД |

### Завдання 3: Заповніть пропуски

➤ Заповніть пропуски у наведених твердженнях відповідними термінами:

- \_\_\_\_\_ є невід’ємним правом людини, що гарантує можливість пересування та захист від незаконного арешту.
- Відповідно до ст. 5 Європейської конвенції з прав людини, ніхто не може бути позбавлений свободи інакше ніж \_\_\_\_\_.
- Одним із ключових механізмів захисту від незаконного позбавлення свободи є право на \_\_\_\_\_ – негайний судовий розгляд законності затримання.
- Відоме рішення ЄСПЛ у справі «Ілляшків проти Росії» стосується порушення права на \_\_\_\_\_.

### Практичні завдання:

#### Завдання 1: Аналіз судової практики

★ Ознайомтеся з рішенням **Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ)** щодо порушення права на свободу та особисту недоторканність (наприклад, *«Ілляшків проти Росії»*, *«Медведєв та інші проти Франції»*, *«Тимошенко проти України»*).

**Проаналізуйте та дайте відповіді на питання:**

- Які обставини справи?
- Які аргументи наводила держава?
- Яке рішення ухвалив ЄСПЛ?
- Як це рішення вплинуло на правозастосовну практику?

#### Завдання 2: Юридична кваліфікація випадку

★ Уявіть, що до вас звернувся громадянин, якого затримали без пояснення причин та без доступу до адвоката на 48 годин.

### **Ваші дії як юриста:**

1. Які статті **Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ЄКПЛ)** були порушені?
2. Які засоби національного та міжнародного захисту ви порадите постраждалому?
3. Як діяти у випадку подання скарги до ЄСПЛ?

### **Завдання 3: Написання юридичного документа**

★ Складіть **скаргу до Європейського суду з прав людини** у випадку незаконного арешту особи без судового контролю.

У скарзі необхідно:

- Описати факти справи.
- Вказати, які норми Європейської конвенції з прав людини були порушені.
- Навести аргументи щодо порушення прав заявника.
- Запропонувати бажані заходи відшкодування.

### **Завдання 4: Дослідження національного законодавства**

1. Знайдіть у **Конституції України** статтю, що гарантує право на свободу та особисту недоторканність.
2. Які статті **Кримінального процесуального кодексу України** регулюють процедуру затримання та судового контролю?
3. Як українське законодавство узгоджується з **Європейською конвенцією з прав людини**?

### **Завдання 5: Дискусія або есе**

★ Напишіть коротке **есе (1-2 сторінки)** або проведіть обговорення на тему:

## **«Забезпечення права на свободу в демократичних і авторитарних державах: проблеми та перспективи»**

### **Розкрийте такі аспекти:**

- Чому право на свободу є одним із ключових у правовій державі?
- Які механізми захисту цього права є найефективнішими?
- Чому навіть у демократичних країнах можливі зловживання правом на арешт і затримання?
- Як міжнародні організації можуть впливати на держави, які порушують це право?

### **Спеціальна література й нормативний матеріал:**

1. Nowak M. UN Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary. Kehl: Engel, 2019. 700 p.
2. Rodley N. S., Pollard M. The Treatment of Prisoners under International Law. Oxford: Oxford University Press, 2019. 560 p.
3. Американська конвенція з прав людини від 22 листопада 1969 року. Офіційний вісник Організації Американських Держав. 1978.
4. Африканська хартія прав людини і народів від 27 червня 1981 року. Офіційний вісник Африканського Союзу. 1982.
5. База даних рішень Європейського суду з прав людини URL: <https://hudoc.echr.coe.int>.
6. Гнатовський М. М. Європейський комітет із запобігання катуванням: сучасні виклики та перспективи/ Вісник НАН України. 2021. № 2. С. 45-59.
7. Дудченко В. В. Запобігання порушенням права на свободу та особисту недоторканність: міжнародні стандарти та національна практика. К.: Алерта, 2020. 256 с.
8. Європейська конвенція про запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 26 листопада 1987 року. Офіційний вісник України. 2003. № 25.
9. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року URL: <https://www.un.org>.
10. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 20.

11. Звіт Amnesty International щодо порушень права на свободу у світі URL: <https://www.amnesty.org>.

12. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. Офіційний вісник України. 1998. № 13.

13. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст. 141.

14. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26.

15. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10.

16. Кульчицький В. С. Права людини і механізми їх захисту: міжнародний та національний рівень. К.: Юридична думка, 2018. 320 с.

17. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року. Офіційний вісник України. 2003. № 14. Ст. 101.

18. Петренко О. В. Захист права на свободу в рішеннях ЄСПЛ: огляд судової практики. Юридичний журнал. 2020. № 4. С. 112-125.

## **Змістовий модуль II.**

### **Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку.**

#### **Тема 6. Міжнародне співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю (6 год.)**

Під час вивчення теми необхідно відмітити, що вихід злочинності за межі конкретних держав, породжує транснаціональну злочинність, що ставить її на більш високу ступінь у порівнянні з національною злочинністю. Необхідно ознайомитися з положеннями Конвенції проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року стосовно напрямів міжнародного співробітництва у боротьбі із транснаціональною злочинністю.

Доцільно розкрити передумови формування міжнародно-правового механізму протидії транснаціональній злочинності і функціонування його в сучасних умовах. Слід розглянути низку національних законів (Кримінальний кодекс України, ЗУ Про основи національної безпеки України 2015 року.). Доцільно ознайомитися з низкою міжнародних договорів, до яких приєдналася Україна, наприклад, Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року, рішення та рекомендації Конгресів ООН із запобігання злочинності і кримінального правосуддя, положення Неапольської політичної декларації і Глобального плану дій проти організованої транснаціональної злочинності.

#### **Питання для самостійного опрацювання:**

##### **1. Загальні поняття міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю**

- Що таке міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю?
- Які основні принципи міжнародного співробітництва у цій сфері?
- Які правові підстави та механізми міжнародного співробітництва використовуються державами?
- Які існують форми взаємодії між державами у сфері боротьби зі злочинністю?

## **2. Нормативно-правова база міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю**

- Які міжнародні договори та конвенції регулюють боротьбу зі злочинністю?

- Яке значення мають Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000) та Конвенція ООН проти корупції (2003)?

- Які положення містить Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах (1959)?

- Як міжнародне кримінальне право впливає на боротьбу зі злочинністю?

## **3. Інституційні механізми міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю**

- Яку роль у боротьбі зі злочинністю відіграє Інтерпол?

- Які функції виконує Європол у системі правоохоронного співробітництва?

- Яке значення має Євроюст у координації розслідувань міжнародних злочинів?

- Як працює Міжнародний кримінальний суд (МКС) у контексті переслідування міжнародних злочинів?

## **4. Основні напрямки міжнародного співробітництва у сфері боротьби зі злочинністю**

- Як здійснюється міжнародна екстрадиція злочинців?

- Які особливості має правова допомога у кримінальних справах між державами?

- Як держави співпрацюють у сфері боротьби з торгівлею людьми?

- Які міжнародні заходи вживаються для боротьби з кіберзлочинністю?

- Як здійснюється міжнародна взаємодія у сфері протидії фінансуванню тероризму?

## **5. Виклики та перспективи міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю**

- Які головні виклики стоять перед міжнародним співробітництвом у боротьбі зі злочинністю?

- Як геополітичні конфлікти впливають на міжнародну взаємодію у правоохоронній сфері?

- Як новітні технології можуть сприяти або ускладнювати міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю?
- Які перспективи розвитку міжнародного правового співробітництва у цій сфері?

### Термінологічне завдання:

#### Завдання 1: Визначення понять

➤ Дайте визначення наступним термінам:

1. Міжнародне співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю
2. Екстрадиція
3. Правова допомога у кримінальних справах
4. Транснаціональна злочинність
5. Міжнародний ордер на арешт
6. Інтерпол
7. Євроюст
8. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності

#### Завдання 2: Встановлення відповідності

➤ Зіставте міжнародні організації та їхні функції у боротьбі зі злочинністю:

|  | Міжнародна організація                                          | Основне завдання                                                                                 |
|--|-----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | Інтерпол                                                        | А) Координація співпраці між судовими органами країн ЄС у кримінальних справах                   |
|  | Євроюст                                                         | В) Глобальна поліцейська організація, що сприяє обміну інформацією та розшуку злочинців          |
|  | Група з фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) | С) Розробка стандартів та моніторинг заходів протидії відмиванню грошей і фінансуванню тероризму |
|  | Офіс ООН з наркотиків і                                         | Д) Боротьба з міжнародною                                                                        |



|  |                               |                                                       |
|--|-------------------------------|-------------------------------------------------------|
|  | <b>Міжнародна організація</b> | <b>Основне завдання</b>                               |
|  | злочинності (UNODC)           | організованою злочинністю, наркотрафіком та корупцією |

### **Завдання 3: Заповніть пропуски**

- Заповніть пропуски у наведених твердженнях відповідними термінами:

1. \_\_\_\_\_ – це процедура передачі особи, підозрюваної або засудженої за злочин, з однієї держави до іншої для судового переслідування або відбування покарання.

2. Конвенція ООН проти корупції (2003) містить положення щодо \_\_\_\_\_ як одного з методів міжнародної співпраці.

3. Міжнародна поліцейська організація, яка допомагає країнам у розслідуванні злочинів та обміні інформацією, називається \_\_\_\_\_.

4. Європейський механізм, що сприяє координації між національними органами правопорядку та спрощує процедури екстрадиції в межах ЄС, – це \_\_\_\_\_.

### **Практичні завдання:**

#### **Завдання 1. Аналіз міжнародних угод**

- Ознайомтеся з такими міжнародними документами:
  - Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000, Палермо)
  - Конвенція ООН проти корупції (2003)
  - Статут Інтерполу
- Визначте ключові механізми співпраці держав у боротьбі зі злочинністю, передбачені цими документами.
- Напишіть короткий огляд (1-2 сторінки) про те, як ці механізми працюють на практиці.

#### **Завдання 2. Дослідження діяльності міжнародних правоохоронних організацій**

- Виберіть одну з міжнародних структур, які займаються боротьбою зі злочинністю:
  - Інтерпол
  - Європол
  - Група з боротьби з фінансовими злочинами (FATF)

2. Дослідіть її функції, механізми співпраці з державами та успішні операції.

3. Підготуйте презентацію (5-7 слайдів) з ключовими висновками.

### **Завдання 3. Розв'язання кейсу з міжнародного розслідування**

1. Уявіть, що в кількох країнах діє мережа наркоторгівлі.

2. Опишіть, як держави можуть взаємодіяти для її викриття (через Інтерпол, двосторонні угоди, екстрадицію злочинців).

3. Напишіть план міжнародного розслідування: які органи будуть задіяні, які процедури слід використати.

### **Завдання 4. Симуляція переговорів між країнами**

1. Поділіться на групи, де кожна представляє одну державу, яка зацікавлена в міжнародній боротьбі зі злочинністю.

2. Проведіть переговори щодо спільного розслідування фінансових махінацій та розробіть угоду про співпрацю.

3. Обговоріть труднощі, які можуть виникнути (юридичні бар'єри, відмінності в законодавстві тощо).

### **Завдання 5. Аналіз реального випадку міжнародної взаємодії**

1. Виберіть один відомий випадок міжнародної боротьби зі злочинністю (наприклад, операції Інтерполу проти торгівлі людьми чи кіберзлочинності).

2. Проаналізуйте, які механізми співпраці були використані, та оцініть їхню ефективність.

3. Напишіть аналітичний звіт з висновками (до 2 сторінок).

### **Спеціальна література й нормативний матеріал:**

1. Антонович М. Міжнародне право: навч. посіб. Київ, 2011. 382 с.

2. Боняк В.О. Міжнародне співробітництво у боротьбі з транснаціональними злочинними групами. *Науковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту МВС України*. 2001. № 2. С. 192-197.

3. Гаврилюк В.І. Актуальні аспекти міжнародного співробітництва органів внутрішніх справ України в напрямку протидії торгівлі людьми. Київ : Цифра, 2007. 171 с.

4. Голіна В., Колодяжний М. Світова злочинність: сучасні тенденції та стратегії протидії. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. № 2. С. 92-100.

5. Зозуля Є.В. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів України в боротьбі зі злочинністю. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2008 № 3-4. С.173-179.

6. Карпенко Є.М. Запобігання незаконному обігу наркотичних засобів міжнародними правоохоронними організаціями (на матеріалах Інтерполу та Європолу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2011. 20 с.

7. Міжнародне право: словник-довідник / за заг. ред. Т.Л. Сироїд. Харків : Юрайт. 2014. 404 с.

8. Момотенко Т.Д. Організована злочинність у сучасному світі: характеристика та тенденції розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 1 (т. 3). С. 57-61.

9. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>.

10. Тимченко Л.Д. Международное право : учебник. Харьков : Консум. Университет внутренних дел, 1999. 528 с.

11. Холмс П. Найкращі зразки міжнародної практики боротьби з торгівлею людьми : метод. рекомендації для співробітників правоохорон. органів України з питань виявлення, розкриття та розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми. Київ : Міжнар. орг. з міграції, 2003. 210 с.

12. Шостко О.Ю. Аналіз ефективності діяльності системи кримінальної юстиції у сфері протидії організованій злочинності в окремих європейських країнах. *Проблеми законності*. 2009. Вип. 101. С. 176-186.

13. Шостко О.Ю. Стан сучасної організованої злочинності. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 135. С. 136-146.

## **Тема 7. Інститут екстрадиції: поняття, механізм, умови та обмеження (4 год.)**

Розкриваючи тему, насамперед потрібно відмітити, що екстрадиція є важливим механізмом міжнародного співробітництва у сфері боротьби зі злочинністю, який передбачає передачу особи з території однієї держави до іншої для кримінального переслідування або відбукання покарання.

У межах теми розгляньте поняття екстрадиції, її правова природа та відмінність від таких суміжних інститутів, як депортація та реадмісія.

Дослідіть міжнародно-правові стандарти екстрадиції, зокрема положення Європейської конвенції про екстрадицію (1957), Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000), Європейського ордеру на арешт (EAW).

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на процедурі екстрадиції, включаючи механізми подання екстрадиційного запиту, роль компетентних органів держав та міжнародних організацій, зокрема Інтерполу. Також аналізуються умови здійснення екстрадиції, такі як принцип подвійної криміналізації, гарантії справедливого судового розгляду, заборона катувань та смертної кари.

Розгляньте обмеження екстрадиції, включаючи відмову у видачі осіб за політичними мотивами, захист громадянства, принцип "non-refoulement" (заборона видачі осіб у країни, де їм загрожує нелюдське поводження або катування).

### **Питання для самостійного опрацювання:**

#### **1. Загальні положення інституту екстрадиції**

- Що таке екстрадиція, і яке її значення у міжнародному праві?
- Які основні принципи екстрадиції закріплені у міжнародному праві?
- У чому різниця між екстрадицією та депортацією?
- Які міжнародні організації беруть участь у координації екстрадиційних процесів?

#### **2. Нормативно-правова база екстрадиції**

- Які міжнародні документи регулюють процедуру екстрадиції?
- Які положення щодо екстрадиції містяться у Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000)?
- Як регулюється екстрадиція у межах Європейського Союзу (Європейський ордер на арешт (EAW))?
- Які положення щодо екстрадиції містяться у Європейській конвенції про екстрадицію (1957)?

#### **3. Механізм екстрадиції**

- Яка процедура екстрадиції злочинців між державами?
- Які органи державної влади здійснюють екстрадицію в Україні?
- Які документи необхідні для подання запиту на екстрадицію?
- Яку роль у процедурі екстрадиції відіграє Інтерпол?

#### **4. Умови та обмеження екстрадиції**

- Які основні умови, за яких може бути здійснена екстрадиція?
- Що таке принцип подвійної криміналізації, і яке його значення в екстрадиційних справах?
- Чому екстрадиція не здійснюється у разі загрози катувань або нелюдського поводження?
- Які категорії осіб не підлягають екстрадиції згідно з міжнародним правом?
- Які політичні, гуманітарні та правові фактори можуть впливати на рішення про екстрадицію?

#### **5. Відмова в екстрадиції та її наслідки**

- У яких випадках держава може відмовити в екстрадиції?
- Як міжнародне право регулює заборону екстрадиції громадян своєї держави?
- Чи можливе використання альтернативних механізмів відповідальності у разі неможливості екстрадиції?
- Як міжнародні судові органи (наприклад, ЄСПЛ) можуть впливати на процес екстрадиції?

#### **6. Виклики та перспективи інституту екстрадиції**

- Які проблеми виникають у процесі екстрадиції між державами з різними правовими системами?
- Як міжнародна практика протидіє зловживанню екстрадиційними процедурами в політичних цілях?
- Як цифрові технології впливають на процес екстрадиції (електронні запити, база даних Інтерполу тощо)?
- Які тенденції розвитку міжнародного екстрадиційного права можна очікувати у найближчі десятиліття?

### **Термінологічне завдання:**

#### **Завдання 1: Визначення понять**

➤ Дайте визначення наступним термінам:

1. Екстрадиція
2. Видача особи
3. Запитуюча держава

4. Запитувана держава
5. Подвійна криміналізація
6. Принцип non-refoulement
7. Політичний злочин
8. Автоматична відмова в екстрадиції
9. Європейська конвенція про екстрадицію (1957)
10. Червоне повідомлення Інтерполу

## Завдання 2: Встановлення відповідності

Зіставте міжнародні документи та їхні положення щодо екстрадиції:

| № | Міжнародний документ                                                   | Основне положення                                                                                   |
|---|------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Європейська конвенція про екстрадицію (1957)                           | А) Встановлює стандарти та процедури екстрадиції між державами Ради Європи                          |
| 2 | Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000) | В) Передбачає зобов'язання держав співпрацювати у видачі осіб, пов'язаних з міжнародною злочинністю |
| 3 | Конвенція ООН проти катувань (1984)                                    | С) Забороняє видачу осіб до країн, де їм загрожують тортури або нелюдське поводження                |
| 4 | Європейський ордер на арешт (2002)                                     | Д) Спрощує процедуру екстрадиції між країнами Європейського Союзу                                   |
| 5 | Конституція України                                                    | Е) Закріплює можливість або обмеження щодо видачі громадян України іншим державам                   |

## Завдання 3: Заповніть пропуски

- Заповніть пропуски у наведених твердженнях відповідними термінами:

1. \_\_\_\_\_ – це процес передачі особи, підозрюваної або засудженої за злочин, з однієї держави до іншої для притягнення до відповідальності або відбування покарання.

2. \_\_\_\_\_ – це міжнародне повідомлення Інтерполу про розшук особи для арешту та подальшої екстрадиції.
3. Однією з ключових умов екстрадиції є \_\_\_\_\_, тобто злочин, за який запитується видача, повинен бути кримінально караним у обох державах.
4. Держава може відмовити у видачі особи, якщо йдеться про \_\_\_\_\_, оскільки такі справи не підлягають екстрадиції згідно з міжнародним правом.
5. Відповідно до принципу \_\_\_\_\_, жодна особа не може бути видана державі, де їй загрожує тортури, жорстоке або нелюдське поводження.

### **Практичні завдання:**

#### **Завдання 1. Аналіз міжнародних угод про екстрадицію**

1. Ознайомтеся з основними міжнародними документами, що регулюють екстрадицію:
  - Європейська конвенція про видачу правопорушників (1957)
  - Модельний закон ООН про екстрадицію
  - Двосторонні угоди про екстрадицію між різними державами (наприклад, Україна-США, Україна-Німеччина тощо)
2. Визначте, які основні принципи та обмеження застосовуються у процедурі екстрадиції.
3. Підготуйте коротке резюме (1-2 сторінки) з порівнянням цих документів.

#### **Завдання 2. Оцінка процедури екстрадиції у конкретній країні**

1. Оберіть одну країну (наприклад, Україну, США або Францію) та дослідіть її національне законодавство щодо екстрадиції.
2. Визначте, які органи приймають рішення про екстрадицію та які підстави можуть бути для її відмови.
3. Напишіть аналітичний огляд (1-2 сторінки) про особливості екстрадиційної політики цієї країни.

#### **Завдання 3. Розв'язання кейсу з екстрадиції**

1. Уявіть ситуацію: громадянин країни А вчинив злочин у країні В і втік до країни С, де отримав тимчасовий притулок. Країна В вимагає його екстрадиції, але країна С відмовляється.

2. Проаналізуйте, які підстави можуть бути для екстрадиції або відмови (наприклад, наявність смертної кари, політичне переслідування, відсутність договору про екстрадицію).

3. Напишіть юридичне обґрунтування (до 1 сторінки) рішення щодо екстрадиції.

#### **Завдання 4. Симуляція екстрадиційного процесу**

1. Розділіться на три групи:

- Країна, яка вимагає екстрадиції (прокуратура країни В)
- Країна, яка розглядає запит на екстрадицію (суд та уряд країни С)
- Адвокати обвинуваченого, які намагаються довести незаконність видачі

2. Проведіть симуляцію судового процесу щодо екстрадиції. Суд повинен ухвалити рішення на основі міжнародного права та прав людини.

#### **Завдання 5. Аналіз реального випадку екстрадиції**

1. Виберіть один із відомих випадків екстрадиції (наприклад, справа Джуліана Ассанжа, екстрадиція Павла Лазаренка або справа Чарльза Тейлора).

2. Проаналізуйте аргументи сторін (країни, що вимагала екстрадиції, країни, що розглядала запит, та адвокатів підозрюваного).

3. Напишіть висновок (1-2 сторінки) про те, як цей випадок вплинув на міжнародну практику екстрадиції.

#### **Спеціальна література й нормативний матеріал:**

1. Абашидзе А. Х., Васильєв Ю. Г. Інститут екстрадиції у сучасному міжнародному праві. *Юрист міжнародник*. 2003. №3. С. 11-19.

2. Бойко І. І. Інститут екстрадиції: правове регулювання, допустимість застосування примусу, тенденції розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. С. 131–135

3. Виноградова О. Видача (екстрадиція) осіб, які вчинили злочини // *Адвокат*. 1999. №1. С.13-14.

4. Віцюк О. В. Правова природа видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 12. С. 366–368.

5. Гребенюк Ю. М. Виникнення та розвиток інституту екстрадиції у сучасній українській державі. <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/->



123456789/1307/2/%D0%93%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20348-351.pdf

6. Грицьків А. В. Моделі екстрадиції у межах міжнародного співробітництва держав у кримінальних справах. *Альманах права*. 2022. Вип. 13. С. 372–379.

7. Грицьків А. В. Оголошення в міжнародний розшук та видача осіб з метою екстрадиції: питання міжнародно-правової співпраці держав у сфері кримінально-правового регулювання. Announcement to international search And issuing individuals for extradition : Concerns of international legal cooperation of states in the field of criminal law regulation. 2022. № 3. С. 15–24.

8. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 р. URL: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995\\_036](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_036)

9. Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 р. URL: [http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995\\_033](http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_033)

10. Європейська конвенція про видачу правопорушників. Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 13.12.1957. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_033#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text)

11. Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах 1972 р. URL: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994\\_008](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_008)

12. Зуєв В. В. Гармонізація кримінального процесуального законодавства України з питань екстрадиції особи у кримінальному провадженні зі стандартами Міжнародного Кримінального Суду. *Юрист України*. 2018. № 1. С. 55–61.

13. Зуєв В. В. Процесуальний порядок видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція) як гарантія забезпечення прав особи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. «Право»*. 2014. Вип. 24, т. 4. С. 91–94.

14. Конвенція про передачу засуджених осіб 1983 р. URL: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994\\_025](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_025)

15. Маланчук П. М., Молчанова А. П. Видача особи (екстрадиція) у кримінальному провадженні щодо злочинів міжнародного характеру. *Правові горизонти*. 2017. № 3. С. 86–91.

16. Причина не лише війна: що гальмує екстрадицію в Україну топ-звинувачених? Українське радіо. 2023. 4 квіт. URL: <http://www.nrcu.gov.ua/-news.html?newsID=101127>

17. Резолюція 45/116 Генеральної Асамблеї ООН «Типовий договір про видачу». ООН; Резолюція, Договір, Міжнародний документ від 14.12.1990. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_687#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_687#Text)

18. Свистуленко М. П. Екстрадиція в правовій системі України: основні кримінально-правові аспекти: дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / М.П. Свистуленко. Академія адвокатури України. К., 2005. URL: <http://www.lib.uaru.net/diss/cont/130534.htm>

19. Старинець В. В. Процесуальний порядок видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція). Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень. Херсон, 2020. С. 165–167.

## **Тема 8. Міжнародна правоохоронна сфера як напрям діяльності ООН (4 год.)**

Розкриваючи тему, насамперед потрібно відмітити, що Організація Об'єднаних Націй (ООН) відіграє ключову роль у забезпеченні міжнародної безпеки, боротьбі зі злочинністю та зміцненні правопорядку у світі. Міжнародна правоохоронна сфера є одним із важливих напрямів її діяльності, що спрямований на запобігання та боротьбу з транснаціональною злочинністю, корупцією, тероризмом, торгівлею людьми та незаконним обігом наркотиків.

У межах теми розгляньте правові та організаційні механізми ООН, які забезпечують міжнародну співпрацю у правоохоронній сфері. Особлива увага приділяється діяльності таких структур, як Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC), Міжнародний кримінальний суд (МКС), Інтерпол, а також спеціалізованих місій ООН з підтримання правопорядку.

Дослідіть ключові міжнародні документи, що регламентують боротьбу зі злочинністю, зокрема Конвенція ООН проти корупції (2003), Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000), Загальна декларація прав людини (1948).

З'ясуйте, який вплив діяльності ООН на зміцнення глобальної безпеки, забезпечення верховенства права, реформування національних систем правосуддя та захист прав людини у контексті правоохоронної діяльності. Проаналізуйте сучасні виклики та перспективи розвитку міжнародної співпраці у правоохоронній сфері під егідою ООН.

## **Питання для самостійного опрацювання:**

### **1. Загальні засади міжнародної правоохоронної діяльності ООН**

- Що таке міжнародна правоохоронна сфера, і яке місце в ній займає ООН?
- Які основні цілі та завдання ООН у сфері забезпечення міжнародного правопорядку?
- Які принципи міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю закріплені в документах ООН?

### **2. Правові основи діяльності ООН у сфері правоохоронної діяльності**

- Які міжнародні документи ООН регламентують боротьбу зі злочинністю?
- Яке значення мають Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000) та її додаткові протоколи?
- Які основні положення Конвенції ООН проти корупції (2003)?
- Які права людини закріплені у Загальній декларації прав людини (1948), що мають відношення до правоохоронної діяльності?

### **3. Інституційні механізми ООН у правоохоронній сфері**

- Яку роль відіграє Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC) у міжнародному правоохоронному співробітництві?
- Як функціонує Рада Безпеки ООН у контексті забезпечення міжнародного правопорядку?
- Які завдання виконує Комісія ООН з попередження злочинності та кримінального правосуддя (ССРСІ)?
- Як працює Міжнародний кримінальний суд (МКС) та яке його значення у притягненні до відповідальності за міжнародні злочини?

### **4. Основні напрями діяльності ООН у боротьбі зі злочинністю**

- Які заходи ООН вживає для протидії міжнародному тероризму?
- Як ООН сприяє боротьбі з незаконним обігом наркотиків?

- Які механізми міжнародного співробітництва застосовуються для протидії торгівлі людьми?

- Як ООН бореться з кіберзлочинністю та фінансовими злочинами?

## **5. Миротворчі місії та правоохоронна діяльність ООН**

- Які завдання виконують **миротворчі місії ООН** у сфері забезпечення безпеки та правопорядку?

- Як ООН сприяє реформуванню органів правопорядку у країнах, що переживають конфлікти?

- Які виклики виникають у процесі забезпечення правопорядку в постконфліктних регіонах?

## **6. Виклики та перспективи розвитку міжнародного правоохоронного співробітництва ООН**

- Які основні проблеми виникають у міжнародному співробітництві у сфері боротьби зі злочинністю?

- Як впливають сучасні глобальні загрози (тероризм, кіберзлочинність) на діяльність ООН у правоохоронній сфері?

- Які перспективи розвитку міжнародної правоохоронної діяльності під егідою ООН у найближчі десятиліття?

### **Термінологічне завдання:**

#### **Завдання 1: Визначення понять**

➤ Дайте визначення наступним термінам:

1. Міжнародна правоохоронна діяльність
2. Організація Об'єднаних Націй (ООН)
3. Рада Безпеки ООН
4. Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC)
5. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000)
6. Конвенція ООН проти корупції (2003)
7. Міжнародний кримінальний суд (МКС)

8. Комісія ООН з попередження злочинності та кримінального правосуддя (ССРСJ)

9. Миротворчі місії ООН

10. Транснаціональна злочинність

## Завдання 2: Встановлення відповідності

➤ Зіставте терміни та їхні визначення:

| № | Термін                                                             | Визначення                                                                                                                              |
|---|--------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Рада Безпеки ООН                                                   | А) Головний міжнародний орган, що займається боротьбою з наркотрафіком та організованою злочинністю                                     |
| 2 | Конвенція ООН проти корупції                                       | В) Документ, що регулює запобігання та протидію корупційним злочинам на глобальному рівні                                               |
| 3 | Міжнародний кримінальний суд (МКС)                                 | С) Орган, що здійснює розслідування та судові переслідування осіб, відповідальних за воєнні злочини, геноцид та злочини проти людяності |
| 4 | Миротворчі місії ООН                                               | Д) Механізм ООН для підтримання миру, стабільності та безпеки у регіонах збройних конфліктів                                            |
| 5 | Комісія ООН з попередження злочинності та кримінального правосуддя | Е) Орган, що визначає міжнародну політику у сфері боротьби зі злочинністю та реформування правосуддя                                    |

## Завдання 3: Заповніть пропуски

➤ Заповніть пропуски у наведених твердженнях відповідними термінами:

1. \_\_\_\_\_ є основним органом ООН, який ухвалює рішення щодо міжнародної безпеки, санкцій та проведення миротворчих операцій.

2. \_\_\_\_\_ – це спеціалізований підрозділ ООН, який займається боротьбою з наркотиками, корупцією, тероризмом та організованою злочинністю.

3. \_\_\_\_\_ було створено у 2002 році для переслідування та судового розгляду осіб, відповідальних за найтяжчі міжнародні злочини.

4. \_\_\_\_\_ є міжнародним документом, що встановлює правові механізми боротьби з організованою злочинністю на глобальному рівні.

5. \_\_\_\_\_ – це спеціальні місії ООН, які допомагають стабілізувати ситуацію у регіонах збройних конфліктів та сприяють відновленню правопорядку.

### **Практичні завдання:**

#### **Завдання 1: Аналіз діяльності ООН у сфері боротьби зі злочинністю**

★ Ознайомтеся з офіційними звітами Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC) та іншими документами на офіційному сайті та дайте відповіді на запитання:

1. Які основні виклики у сфері боротьби зі злочинністю були визначені в останніх звітах ООН?

2. Які міжнародні програми та ініціативи впроваджує ООН для протидії транснаціональній злочинності?

3. Як ООН сприяє боротьбі з корупцією та фінансовими злочинами?

4. Які країни активно співпрацюють з ООН у сфері правоохоронної діяльності?

#### **Завдання 2: Юридична кваліфікація випадку**

★ Уявіть, що в межах міжнародного розслідування було виявлено злочинну групу, яка займається торгівлею людьми, діючи на території кількох країн.

✓ **Ваші дії як юриста чи представника органів правопорядку:**

1. Які міжнародні органи ООН можуть бути залучені до розслідування?
2. Які міжнародні договори застосовуються у цій справі?
3. Чи можливе використання **Червоного повідомлення Інтерполу** для затримання підозрюваних?
4. Як здійснюється екстрадиція підозрюваних між державами?

**Завдання 3: Написання юридичного документа**

✦ **Складіть офіційний запит до Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC) щодо співпраці у боротьбі з міжнародною злочинністю.**

✓ **Запит має містити:**

- Опис злочину та його міжнародний характер.
- Обґрунтування необхідності міжнародного розслідування.
- Запит на надання експертної або технічної допомоги.
- Контактні дані для взаємодії з органами ООН.

**Завдання 4: Дослідження правових основ діяльності ООН у сфері безпеки**

✦ **Знайдіть у документах ООН відповіді на запитання:**

1. Які функції виконує **Рада Безпеки ООН** у забезпеченні міжнародного правопорядку?
2. Як **Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності** регулює співпрацю держав у боротьбі з організованими злочинними угрупованнями?
3. Які обов'язки держав закріплені у **Конвенції ООН проти корупції**?
4. Які механізми контролю за виконанням міжнародних норм передбачені у правовій системі ООН?

**Завдання 5: Дискусія або есе**

✦ **Напишіть есе (1-2 сторінки) або організуйте дискусію на тему: «Роль ООН у боротьбі зі злочинністю: ефективність міжнародного співробітництва»**

✓ **Обговоріть такі аспекти:**

- Які досягнення ООН у боротьбі зі злочинністю є найвагомішими?
- Чи ефективні міжнародні механізми контролю за злочинністю?
- Які слабкі місця існують у міжнародній правоохоронній діяльності?
- Які реформи могли б зробити діяльність ООН більш ефективною?

**Спеціальна література й нормативний матеріал:**

1. Загальна декларація прав людини (1948). URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_015#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text)
2. Коваленко О. В. Поліція ООН як організаційна форма міжнародної правоохоронної діяльності. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. № 98. С. 123-130.
3. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання (1984). URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_085#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text)
4. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000). URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_789#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text)
5. Конвенція ООН проти корупції (2003). URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_c16#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text)
6. Кравченко О. П. Міжнародно-правові стандарти правоохоронної діяльності. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2021. № 2. С. 85-90.
7. Мацюк О. В. Держава як основний суб'єкт міжнародної правоохоронної діяльності. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2021. № 114. С. 70-75.
8. Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень (2006). URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_l54#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_l54#Text)
9. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (1966). URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_043#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text)



10. Орлик В. П. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності. *Вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2020. № 3. С. 45-50.

11. Сидоренко О. М. Забезпечення безпеки інформаційного простору як напрям правоохоронної діяльності ООН. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2021. № 97. С. 110-115.

12. Статут Організації Об'єднаних Націй (1945). URL: <https://www.un.org/en/departments-of-global-communications/worldwide/united-nations-information-centres>

## **Тема 9. Інтерпол як центр міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю (4 год.)**

Необхідно ознайомитися з історією та функціями Інтерполу через офіційні джерела. Інтерпол (Міжнародна організація кримінальної поліції) є ключовим міжнародним механізмом правоохоронного співробітництва, що об'єднує 195 держав-членів. Основна місія організації – сприяння глобальній боротьбі з транснаціональною злочинністю, тероризмом, торгівлею людьми, кіберзлочинністю та іншими видами кримінальної діяльності.

Розгляньте правові основи діяльності Інтерполу, його структура, основні функції та механізми взаємодії між державами. Проаналізуйте ключові інструменти організації, зокрема система кольорових повідомлень, база даних розшуку злочинців, а також заходи щодо обміну оперативною інформацією.

Особливу увагу зверніть на питання співпраці Інтерполу з іншими міжнародними організаціями, такими як Європол, ООН, Євроюст, та ефективності його діяльності у забезпеченні міжнародної безпеки. Розглядаються також виклики, пов'язані зі зловживанням механізмами Інтерполу (наприклад, політично вмотивовані розшуки), і перспективи розвитку організації у контексті боротьби з сучасними загрозами.

### **Питання для самостійного опрацювання:**

- **Загальні питання про Інтерпол**
- Що таке Інтерпол і яка його основна місія?
- Які історичні передумови створення Інтерполу?
- Які країни є членами Інтерполу?

## **2. Організаційна структура та функції Інтерполу**

- Яка структура Інтерполу і які його основні органи управління?
- Які функції виконує Генеральний секретаріат Інтерполу?
- Що таке Національне центральне бюро (NCB) і які його завдання?

• Які підрозділи існують в Інтерполі для боротьби з різними видами злочинності?

## **3. Основні напрямки діяльності Інтерполу**

- Якими видами злочинності займається Інтерпол?
- Як Інтерпол здійснює обмін інформацією між органами правопорядку різних країн?

• Які операції та ініціативи Інтерполу мають найбільше значення у боротьбі з транснаціональною злочинністю?

• Як Інтерпол використовує сучасні технології та бази даних у своїй діяльності?

## **4. Інструменти та механізми співпраці Інтерполу**

• Що таке система кольорових повідомлень Інтерполу і для чого вона використовується?

• Яке значення має **Червоне повідомлення** в міжнародному розшуку злочинців?

• Які можливості надає база даних Інтерполу для національних органів правопорядку?

## **5. Взаємодія Інтерполу з іншими міжнародними структурами**

• Як Інтерпол співпрацює з ООН, Європолом, Євроюстом та іншими міжнародними організаціями?

• Які угоди та механізми регулюють співпрацю Інтерполу з країнами, що не входять до його складу?

## **6. Виклики та перспективи розвитку Інтерполу**

• Які головні виклики стоять перед Інтерполом у сучасних умовах?

• Чи були випадки зловживань механізмами Інтерполу (наприклад, політична мотивація у видачі **Червоних повідомлень**)?

• Як Інтерпол адаптується до нових загроз, пов'язаних із кіберзлочинністю та тероризмом?

• Які перспективи розвитку Інтерполу у найближчі десятиліття?

## Термінологічне завдання:

### Завдання 1: Визначення понять

➤ Дайте визначення наступним термінам:

1. Інтерпол
2. Генеральний секретаріат Інтерполу
3. Національне центральне бюро (NCB)
4. Червоне повідомлення Інтерполу
5. Кіберзлочинність
6. Транснаціональна злочинність
7. Фінансові злочини
8. Європол
9. Міжнародний розшук
10. Принцип політичного нейтралітету Інтерполу

### Завдання 2: Встановлення відповідності

➤ Зіставте терміни та їхні визначення:

| № | Термін                             | Визначення                                                                        |
|---|------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Жовте повідомлення Інтерполу       | А) Запит про затримання та екстрадицію особи, розшукуваної за кримінальні злочини |
| 2 | Синє повідомлення Інтерполу        | В) Інформація про зниклих осіб, зокрема дітей                                     |
| 3 | Фіолетове повідомлення Інтерполу   | С) Оповіщення про методи та інструменти вчинення злочинів                         |
| 4 | Зелене повідомлення Інтерполу      | Д) Попередження та аналітична інформація про злочини та загрози безпеці           |
| 5 | Помаранчеве повідомлення Інтерполу | Е) Інформація про небезпечні об'єкти, вибухові пристрої або зброю                 |

### Завдання 3: Заповніть пропуски

- Заповніть пропуски у наведених твердженнях відповідними термінами:
1. \_\_\_\_\_ – це міжнародна поліцейська організація, яка сприяє співпраці між органами правопорядку 195 країн світу.
  2. \_\_\_\_\_ – це орган, що здійснює координацію роботи Інтерполу та контролює його щоденну діяльність.
  3. \_\_\_\_\_ – міжнародний механізм для затримання злочинців та їх подальшої екстрадиції до країни, що подала запит.
  4. Одним із основних принципів Інтерполу є \_\_\_\_\_, що означає заборону втручання у політичні, військові, релігійні або расові справи держав.
  5. \_\_\_\_\_ є структурою в кожній державі-члені, що забезпечує зв'язок національних органів правопорядку з Інтерполом.

### Практичні завдання:

#### Завдання 1: Аналіз діяльності Інтерполу

✦ Ознайомтеся з офіційним звітом Інтерполу за останній рік (можна знайти на офіційному сайті) та дайте відповіді на запитання:

1. Які основні види злочинності були у центрі уваги Інтерполу?
2. Які операції були проведені під егідою Інтерполу?
3. Які країни найактивніше співпрацювали з Інтерполом у розслідуванні злочинів?
4. Які новітні технології використовуються Інтерполом для боротьби зі злочинністю?

#### Завдання 2: Юридична кваліфікація випадку

✦ Уявіть, що українські органи правопорядку виявили особу, яка перебуває у міжнародному розшуку за Червоним повідомленням Інтерполу.

✓ **Ваші дії як юриста або правоохоронця:**

1. Які процедури необхідно виконати перед арештом особи?
2. Чи може Україна відмовити у видачі цієї особи? На яких підставах?
3. Яку роль у цьому процесі відіграє Інтерпол?
4. Як відбувається процедура екстрадиції у міжнародному праві?

### **Завдання 3: Написання юридичного документа**

★ **Складіть офіційний запит до Інтерполу від імені органів правопорядку України щодо міжнародного розшуку особи, підозрюваної у скоєнні тяжкого злочину.**

✓ У запиті необхідно зазначити:

- Опис обставин злочину.
- Дані про підозрюваного (ім'я, дата народження, можливе місце перебування).
- Підстави для міжнародного розшуку.
- Прохання про публікацію Червоного повідомлення.
- Контактні особи для взаємодії.

### **Завдання 4: Дослідження правових основ діяльності Інтерполу**

★ **Знайдіть у Статуті Інтерполу відповіді на запитання:**

1. Які принципи діяльності Інтерполу?
2. Які обмеження накладаються на Інтерпол у сфері політичних та військових справ?
3. Як здійснюється співпраця між Національними центральними бюро (NCB) різних країн?
4. Які процедури застосовуються для перевірки та видалення Червоних повідомлень у разі зловживань?

### **Завдання 5: Дискусія або есе**

★ **Напишіть есе (1-2 сторінки) або організуйте дискусію на тему: «Чи є механізми Інтерполу достатньо ефективними для боротьби з міжнародною злочинністю?»**

✓ **Розгляньте такі аспекти:**

- Основні досягнення та виклики у роботі Інтерполу.
- Як Інтерпол сприяє зниженню рівня злочинності у світі?
- Які недоліки існують у механізмах його роботи (наприклад, зловживання Червоними повідомленнями)?
- Чи потрібні реформи в діяльності Інтерполу?

**Спеціальна література й нормативний матеріал:**

1. Антипенко В. Ф. Міжнародна кримінологія: досвід дослідження тероризму: монографія. Одеса: Фенікс, 2011. 320 с.
2. Баймуратов М. А. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів України щодо забезпечення внутрішньої безпеки держави. *Право України*. 2011. № 9. С. 286–293.
3. Закон України «Про міжнародні договори України». Відомості Верховної Ради України. 2004. № 50. Ст. 540.
4. Закон України «Про Національну поліцію» // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. Ст. 379.
5. Закон України «Про ратифікацію Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року та додаткових протоколів до неї». Відомості Верховної Ради України. 1998. № 44–45. Ст. 271.
6. Закон України «Про ратифікацію Європейської конвенції про передачу провадження у кримінальних справах». Відомості Верховної Ради України. 2004. № 22. Ст. 315.
7. Закон України «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності». Відомості Верховної Ради України. 2004. № 19. Ст. 263.
8. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом». Відомості Верховної Ради України. 1998. № 29. Ст. 191.
9. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 9–13. Ст. 564.
11. Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол): цілі, завдання, функції, структура // Навчальний матеріал з дисципліни «Міжнародне право». URL:

[https://pidru4niki.com/12210605/pravo/mizhnarodna\\_organizatsiya\\_krimina\\_lnoyi\\_politsiyi\\_interpol](https://pidru4niki.com/12210605/pravo/mizhnarodna_organizatsiya_krimina_lnoyi_politsiyi_interpol)

12. Нікітенко О. І. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів України щодо забезпечення внутрішньої безпеки держави. *Право України*. 2011. № 9. С. 286–293.

13. Нуруллаєв І. С. Деякі питання зародження і становлення міжнародно-правового співробітництва у боротьбі зі злочинністю. *Юрист України*. 2012. № 4. С. 69–76.

14. Положення про Національне центральне бюро Інтерполу. Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220.

15. Співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю // Підручник «Міжнародне право». URL: [https://pidru4niki.com/11151212/pravo/spivrobitnistvo\\_derzhav\\_borotbi\\_zl\\_ochinnistyu](https://pidru4niki.com/11151212/pravo/spivrobitnistvo_derzhav_borotbi_zl_ochinnistyu)

16. Статут Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол. Прийнятий 13 червня 1956 року. Набув чинності для України 4 листопада 1992 року.

17. Тома М. Г. Інтерпол як інструмент протидії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2025. Вип. 55. С. 351–358.

18. Черниш Р. Ф. Діяльність міжнародних організацій щодо припинення незаконного обігу наркотичних засобів та її нормативно-правове забезпечення. *Право і суспільство*. 2012. № 6. С. 205–210.

## **Тема 10. Європол як форма регіонального співробітництва у боротьбі зі злочинністю (4 год.)**

В рамках самостійної роботи необхідно розглянути питання, пов'язані з Європолос (Агентство Європейського Союзу з правоохоронного співробітництва), який є ключовою інституцією ЄС у сфері боротьби з організованою злочинністю, тероризмом та іншими тяжкими злочинами міжнародного характеру. Основна мета його діяльності – забезпечення ефективного обміну інформацією між державами-членами ЄС, координація правоохоронних операцій та підтримка розслідувань транснаціональної злочинності.

Необхідно вивчити правові основи функціонування Європолу, його основні завдання, структура та механізми співпраці з

національними правоохоронними органами. Окрему увагу треба приділити напрямам боротьби з кіберзлочинністю, незаконним обігом наркотиків, торгівлею людьми та фінансуванням тероризму.

Також доцільно розглянути роль Європолу в контексті регіонального співробітництва, його взаємодія з Інтерполом, Євроюстом, а також перспективи співпраці з третіми країнами, включаючи Україну. В процесі самостійної роботи треба розглянути основні виклики, з якими стикається агентство, та можливі шляхи підвищення його ефективності у боротьбі з сучасними загрозами безпеці в Європі.

### **Питання для самостійного опрацювання:**

#### **1. Загальні питання про Європол**

- Що таке Європол і яка його основна місія?
- Які основні завдання виконує Європол у сфері боротьби зі злочинністю?
- Які країни є учасниками Європолу, і чи можуть до нього приєднуватися треті держави?

#### **2. Правові основи діяльності Європолу**

- Які міжнародні документи регулюють діяльність Європолу?
- Якими є основні положення **Регламенту Європолу (2016/794)?**
- Які повноваження має Європол щодо збору, обробки та обміну інформацією?

#### **3. Структура та організація Європолу**

- Яка структура Європолу та які його ключові підрозділи?
- Які функції виконує **Дорадчий комітет з контролю за обробкою даних (JSB)?**
- Як здійснюється співпраця Європолу з національними органами правопорядку держав-членів ЄС?

#### **4. Основні напрямки діяльності Європолу**

- З якими видами злочинності бореться Європол?
- Які механізми Європол використовує для протидії кіберзлочинності?
- Як Європол сприяє боротьбі з тероризмом у Європейському Союзі?

#### **5. Співпраця Європолу з іншими міжнародними організаціями**

- Які форми співпраці існують між Європолом та Інтерполом?



- Як Європол взаємодіє з Євроюстом у сфері кримінального переслідування?

- Чи співпрацює Європол із органами правопорядку України?

## **6. Виклики та перспективи розвитку Європолу**

- Які головні виклики стоять перед Європолом у боротьбі з міжнародною злочинністю?

- Які перспективи розвитку та розширення повноважень Європолу у найближчі роки?

- Як впливає цифровізація та розвиток технологій на діяльність Європолу?

### **Термінологічне завдання:**

#### **Завдання 1: Визначення понять**

➤ Дайте визначення наступним термінам:

1. Європол
2. Регламент Європолу (2016/794)
3. Транснаціональна злочинність
4. Кіберзлочинність
5. Європейський ордер на арешт (EAW)
6. Євроюст
7. Фінансування тероризму
8. Оперативна аналітика Європолу
9. Національний офіс Європолу
10. Обмін інформацією між державами-членами ЄС

#### **Завдання 2: Встановлення відповідності**

➤ Зіставте основні напрямки діяльності Європолу з їхніми характеристиками:

| № | Напрямок діяльності   | Основне завдання                                                                            |
|---|-----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Боротьба з тероризмом | А) Виявлення та ліквідація злочинних мереж, що займаються незаконним перевезенням мігрантів |

| № | Напрямок діяльності           | Основне завдання                                                                           |
|---|-------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2 | Протидія кіберзлочинності     | В) Аналіз ризиків та підтримка держав-членів ЄС у боротьбі з кіберзлочинними угрупованнями |
| 3 | Боротьба з торгівлею людьми   | С) Виявлення, розслідування та ліквідація терористичних загроз у країнах ЄС                |
| 4 | Протидія фінансовим злочинам  | Д) Моніторинг незаконних фінансових потоків та запобігання відмиванню грошей               |
| 5 | Контроль за обігом наркотиків | Е) Аналіз транскордонних поставок наркотичних речовин та ліквідація наркокартелів          |

### Завдання 3: Заповніть пропуски

➤ Заповніть пропуски у наведених твердженнях відповідними термінами:

1. \_\_\_\_\_ – це правоохоронне агентство Європейського Союзу, яке координує боротьбу з міжнародною злочинністю та тероризмом.
2. Основний правовий акт, що регулює діяльність Європолу, – це \_\_\_\_\_, ухвалений у 2016 році.
3. \_\_\_\_\_ – це судовий орган ЄС, що взаємодіє з Європолем для координації кримінальних розслідувань у країнах-членах.
4. Відмивання грошей та нелегальні фінансові операції входять до сфери боротьби з \_\_\_\_\_.
5. Європол здійснює моніторинг \_\_\_\_\_, що включає нелегальний обіг наркотиків, торгівлю людьми та кібершахрайство.

### Практичні завдання:

#### Завдання 1: Аналіз діяльності Європолу

✦ Ознайомтесь із офіційним звітом Європолу за останній рік (можна знайти на офіційному сайті) та дайте відповіді на запитання:

1. Які основні загрози безпеці виявив Європол?
2. Які злочини були в центрі уваги агентства?
3. Які країни найбільше співпрацювали з Європолем у боротьбі зі злочинністю?
4. Які успішні операції провів Європол?

## **Завдання 2: Юридична кваліфікація випадку**

★ Уявіть, що органи правопорядку України виявили міжнародну злочинну групу, яка займається контрабандою наркотиків у країні ЄС. Українська поліція має інформацію, що один із ключових учасників цієї групи переховується у Франції.

✓ **Ваші дії як юриста чи правоохоронця:**

1. Якими механізмами міжнародного співробітництва можна скористатися?
2. Яку роль може відіграти Європол у цій справі?
3. Чи можна застосувати **Європейський ордер на арешт (EAW)**?
4. Які процедури потрібно виконати для екстрадиції підозрюваного?

## **Завдання 3: Написання юридичного документа**

★ **Складіть офіційний запит** від імені Національної поліції України до Європолу щодо співпраці у справі міжнародної злочинної організації.

✓ **У запиті необхідно зазначити:**

- Обґрунтування необхідності співпраці.
- Дані про злочин та його міжнародний характер.
- Конкретні дії, які необхідно здійснити (обмін інформацією, розшук злочинців, затримання).
- Контактні особи для взаємодії.

## **Завдання 4: Дослідження правових основ діяльності Європолу**

★ **Знайдіть у Регламенті Європолу (2016/794) відповіді на запитання:**

1. Які основні функції та повноваження Європолу?
2. Як здійснюється обмін інформацією між державами-членами ЄС?
3. Які обмеження накладаються на Європол у сфері збору та обробки персональних даних?
4. Чи може Україна співпрацювати з Європолом і на яких умовах?

**Завдання 5: Дискусія або есе**

★ **Напишіть есе (1-2 сторінки) або організуйте дискусію на тему: «Чи достатньо ефективний Європол у боротьбі з транснаціональною злочинністю?»**

✓ **Розгляньте такі аспекти:**

- Основні досягнення та виклики у роботі Європолу.
- Як Європол впливає на зниження рівня злочинності в ЄС?
- Які недоліки існують у механізмах його роботи?
- Чи потрібне посилення ролі Європолу в міжнародній правоохоронній системі?

**Спеціальна література й нормативний матеріал:**

1. Веремієнко С. В. Міжнародне право. НАПРЯМИ ТА ФОРМИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У БОРЬОБІ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ. URL: <https://elar.navs.edu.ua/bitstreams/fbaa74d7-f973-439f-8cab-bed719359fe5/download>

2. Грицяк І. А. Право та інституції Європейського Союзу: Навчальний посібник. Київ: К.І.С., 2004. 260 с.

3. Гусак А. П. Правове регулювання міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю // Навчальна дисципліна. URL: [https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21088/3/mizhnar\\_spivrob\\_bor\\_%20zlochyn.pdf](https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21088/3/mizhnar_spivrob_bor_%20zlochyn.pdf)

4. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право Європейського Союзу: навчальний посібник. За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 416 с.

5. Європейська інтеграція: навчальний посібник. За ред. М. І. Макаренка, Л. І. Хоменка. Київ: Центр учбової літератури, 2018.

6. Конвенція, основана на статті К.3 Договору про Європейський Союз, про створення Європейського поліцейського офісу (Конвенція про Європол). Офіційний вісник Європейських Співтовариств. 1995. С 316. С. 2–32.

7. Напрями та форми міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю. Електронний архів НАВС. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/items/f2491077-26a6-4ff9-b0c6-a7075aac2db4>

8. Основні форми міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю. Навчальний матеріал. URL: [https://pidru4niki.com/13500826/pravo/osnovni\\_formi\\_mizhnarodnogo\\_spivr\\_obitnitstva\\_derzhav\\_borotbi\\_zlochinnistyu](https://pidru4niki.com/13500826/pravo/osnovni_formi_mizhnarodnogo_spivr_obitnitstva_derzhav_borotbi_zlochinnistyu)

9. Правовий статус Агентства Європейського Союзу зі співробітництва правоохоронних органів (Європол). Актуальні проблеми політики. 2022. Вип. 52. С. 5–15.

10. Регламент (ЄС) 2016/794 Європейського Парламенту та Ради від 11 травня 2016 року про Агентство Європейського Союзу з правоохоронного співробітництва (Європол) та заміну і скасування Рішення Ради 2009/371/ЮВС. Офіційний вісник Європейського Союзу. 2016. L 135. С. 53–114.

11. Співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю // Навчальний матеріал. URL: [https://pidru4niki.com/11151212/pravo/spivrobotnitstvo\\_derzhav\\_borotbi\\_zlochinnistyu](https://pidru4niki.com/11151212/pravo/spivrobotnitstvo_derzhav_borotbi_zlochinnistyu)

12. Співробітництво Європолу з Україною. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15766101517054.pdf>

13. Чан А. Л. В., Корнієнко В. О. Органи Європейського Союзу в сфері міжнародної поліцейської співпраці та боротьби зі злочинністю // Вінницький національний технічний університет. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/29579/9760.pdf>

14. Що потрібно знати про Європол та його співпрацю з Україною. GOLAW. URL: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/shho-potribno-znati-pro-yevropol-ta-jogo-spivpracyu-z-ukrayinoyu/>

15.Що потрібно знати про Європол та його співпрацю з Україною.  
GOLAW. URL: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/shho-potribno-znati-pro-yevropol-ta-jogo-spiwpraczu-z-ukrayinoyu/>

## **Тема 11. Міжнародно-правові та організаційні основи забезпечення публічної безпеки та правопорядку ОБСЄ (4 год.)**

Насамперед необхідно відмітити, що Організація з безпеки та співробітництва в Європі до 1995 року мала назву Нарада з безпеки та співробітництва в Європі, яка існувала як політичний консультативний орган, до складу якого входили країни Європи, Центральної Азії та Північної Америки. У межах діяльності НБСЄ було укладено Гельсинський Заключний Акт, який регулював відносини між країнами-учасниками в політичній, військовій, економічній, культурній, науковій та технічній сфері. Крім того, варто звернути увагу на Стокгольмський документ 1986 р. та Віденський документ, які також послуговували правовою основою діяльності ОБСЄ.

Опрацьовуючи питання, потрібно вказати на те, що основними напрямками діяльності ОБСЄ є попередження та розв'язання конфліктів, боротьба з тероризмом, торгівлею людьми, кіберзлочинністю, реформування та співробітництво у секторі безпеки, захист прав людини, зокрема, прав національних меншин, контроль за озброєнням тощо. Значна увага ОБСЄ приділяється формуванню сучасної демократичної поліцейської служби, яка буде ефективно протидіяти транснаціональним загрозам.

Слід звернути увагу на основні напрями співробітництва України з ОБСЄ. Окрему увагу варто приділити діяльності Координатора проектів ОБСЄ в Україні, яка спрямована на дотримання та захист прав людини, зокрема, психологічну та соціальну реабілітацію осіб, захист довкілля, безпеку кордонів, гендерну рівність тощо. Крім того, необхідно розкрити зміст діяльності Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні, яка почала свою роботу у 2014 році на підставі запиту від України до ОБСЄ і консенсусного рішення всіх 57 країн-учасниць ОБСЄ.

### **Питання для самостійного опрацювання:**

1. Які були передумови створення та правові основи діяльності Організації з безпеки та співробітництва в Європі?
2. Які наявні напрями правоохоронної діяльності ОБСЄ?

3. Яким чином здійснюється співробітництво України з ОБСЄ у правоохоронній сфері?

4. Які функції представника ОБСЄ з питань свободи засобів масової інформації?

5. У чому полягає боротьба з тероризмом як один з основних напрямів діяльності ОБСЄ?

### **Термінологічне завдання:**

#### **Завдання 1: Визначення понять**

➤ Дайте визначення наступним термінам:

1. Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ)
2. Публічна безпека
3. Правопорядок
4. Хельсінкський заключний акт (1975)
5. Копенгагенський документ (1990)
6. Поліцейська місія ОБСЄ
7. Конфліктне врегулювання
8. Демократичний контроль над сектором безпеки
9. Гуманітарний вимір ОБСЄ
10. Моніторингова місія ОБСЄ

#### **Завдання 2: Встановлення відповідності**

➤ Зіставте документи ОБСЄ та їх основні положення:

| №2 | Документ                                | Основне положення                                                                           |
|----|-----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1  | Хельсінкський заключний акт (1975)      | А) Основний документ, що визначає принципи безпеки та міжнародного співробітництва в Європі |
| 2  | Паризька хартія для нової Європи (1990) | В) Закріплює зобов'язання країн-учасниць щодо демократії, прав людини та верховенства права |
| 3  | Московський документ (1991)             | С) Положення щодо гуманітарної безпеки та механізмів реагування на кризи                    |

| № | Документ                   | Основне положення                                                                        |
|---|----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4 | Стамбульська хартія (1999) | Д) Визначає роль ОБСЄ у врегулюванні конфліктів та демократизації країн регіону          |
| 5 | Віденський документ (2011) | Е) Регламентує заходи довіри та безпеки у військовій сфері між державами-учасницями ОБСЄ |

### Завдання 3: Заповніть пропуски

- Заповніть пропуски у наведених твердженнях відповідними термінами:

1. \_\_\_\_\_ є найбільшою регіональною організацією з питань безпеки, яка об'єднує 57 держав.
2. Основний документ ОБСЄ, який встановив фундаментальні принципи непорушності кордонів та мирного врегулювання конфліктів, – це \_\_\_\_\_.
3. \_\_\_\_\_ передбачає заходи щодо реформування сектору безпеки та демократичного контролю над правоохоронними органами.
4. Для спостереження за ситуацією в країнах, де існує загроза безпеці, ОБСЄ створює \_\_\_\_\_, які фіксують порушення прав людини та загрози стабільності.
5. \_\_\_\_\_ – це напрям діяльності ОБСЄ, що включає боротьбу з тероризмом, протидію організованій злочинності та реформування органів правопорядку.

### Практичні завдання:

- Розробіть стратегію для мирного врегулювання конфлікту в Європі за допомогою, застосовуючи інструменти ОБСЄ. Це завдання допоможе зрозуміти, як ОБСЄ працює у сфері безпеки та співробітництва в Європі, а також як розробляти стратегії для вирішення складних міжнародних криз.

Етапи виконання:

1. Аналіз ситуації: виберіть країну або регіон, де існує або існував конфлікт (наприклад, конфлікт в Україні, Придністров'ї, Нагірний Карабах).



2. Оцініть поточний стан конфлікту, причини його виникнення та основні учасники.
3. Визначте рівень залучення ОБСЄ до вирішення конфлікту.
4. Досліджіть основні інструменти ОБСЄ для врегулювання конфліктів: дипломатичні переговори, моніторинг, спостереження за виборами, місії з підтримки миру.
5. Оцініть можливості для розширення участі ОБСЄ в урегулюванні конфлікту.
6. Розробіть план мирного врегулювання, включаючи дипломатичні ініціативи, переговори між сторонами, залучення міжнародних посередників.
7. Запропонуйте механізми для зниження напруженості та забезпечення довіри між сторонами (наприклад, через спільні спостережні місії, обмін інформацією).
8. Розробіть пропозиції щодо моніторингу виконання угод, які мають бути укладені в рамках мирного процесу (роль ОБСЄ в цьому).
9. Оцініть можливості для підтримки прав людини і демократії під час та після врегулювання конфлікту.
10. Напишіть короткий звіт (3-5 сторінок), в якому підсумуйте ваші висновки і стратегію для вирішення конфлікту за допомогою інструментів ОБСЄ.

### **Спеціальна література й нормативний матеріал:**

1. Антонович М. Міжнародне право: навч. посіб. Київ, 2011. 382 с.
2. Ахтирська Н.М. Європейські стандарти щодо видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 12. С. 138-143.
3. Бабін Б.В. Національна специфіка реалізації міжнародних програм організації безпеки та співробітництва в Європі у сфері правоохоронної діяльності. *Наше право*. 2008. № 2. С. 99-102.
4. Буроменський М.В. Міжнародне право: навч. посіб. Київ, 2006. 336 с.
5. Войціховський А.В. Тенденції створення регіональних міжнародних правоохоронних організацій у сучасних умовах. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2014. Вип. 28. Том 3. С. 166-170.

6. Вонсович О.С. ОБСЄ як платформа для політичного діалогу з питань європейської безпеки. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. Вип. 124 (1). С. 4-11.

7. Грицаєнко Л. Органи Європейського Союзу з боротьби зі злочинністю та правові засади їх співробітництва з Україною. *Вісник Академії прокуратури України*. 2012. № 1. С. 91-95.

8. Гуменюк В. І. Організація з безпеки та співробітництва в Європі / Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. К.: Знання України, 2004. Т.2 812 с.

9. Лешукова І.В. Процесуальні особливості міжнародного співробітництва органів внутрішніх справ України при розслідуванні злочинів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2004. 217 с.

10. Матвієнко В. Організація з безпеки та співробітництва в Європі. Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. 516 с.

11. Матвієнко В.М. Україна в міжнародних організаціях. Історія та сучасність: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київ. ун-т», 2014. 287 с.

12. Міжнародний досвід використання агентури правоохоронними органами держав Європи та США : навч. посібник / А.В. Савченко, В.В. Матвійчук, Д.Й. Никифорчук, В.М. Співак. Київ : КНТ, 2005. 88 с.

13. Міжнародні організації: навч. посіб. / О.С. Кучик, І.Р. Суховолець, А.Б. Стельмах та ін. Київ, 2007. 749 с.

14. Міжнародні організації: навч. посібник / За ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, З. Кутайні. Київ, 2007. 440 с.

15. Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку: документально-джерелознавчий довідник для співробітників правоохоронних органів (міліції) / упоряд.: Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, І.Г. Кириченко. Київ : Ін Юре, 2002. 128 с.

16. Мушак Н.Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2012. 20 с.

17. Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2002. Т. 4 : Н — П. 720 с.

18. Оржель О. Ю. Європейське врядування як чинник згуртування Європейського Союзу: теоретико-методологічні засади : монографія. Київ : НАДУ, 2012. 236 с.

19. Заключний акт Наради з безпеки і співробітництва в Європі (Гельсінкі, 1975). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96\\_%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96_%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8)

20. Паризька хартія для нової Європи (1990). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU90011U>

21. Хартія європейської безпеки (Стамбул, 1999). URL: [https://zakononline.com.ua/documents/show/200333\\_\\_\\_200398](https://zakononline.com.ua/documents/show/200333___200398)

## **Тема 12. Рада Європи як суб'єкт регіонального співробітництва у сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку (4 год.)**

Рада Європи є однією з провідних міжнародних організацій, яка сприяє зміцненню демократії, прав людини та верховенства права в Європейському регіоні. У сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку ця організація відіграє ключову роль, розробляючи міжнародні стандарти, конвенції та рекомендації для держав-членів.

Розгляньте правові механізми та інституційні інструменти Ради Європи, спрямовані на боротьбу з транснаціональною злочинністю, тероризмом, корупцією та відмиванням коштів. Особлива увага приділяється діяльності таких структур, як Європейський комітет з питань запобігання катуванням (CPT), Група держав проти корупції (GRECO), Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ).

Дослідіть яким чином відбувається взаємодія Ради Європи з національними органами правопорядку та іншими міжнародними структурами, такими як Європейський Союз, Інтерпол та ОБСЄ. Проаналізуйте виклики у сфері регіонального співробітництва та перспективи подальшого розвитку ініціатив Ради Європи у сфері безпеки.

## **Питання для самостійного опрацювання:**

### **Загальні питання**

- Яка мета та основні завдання Ради Європи у сфері правоохоронної діяльності?
- Які країни є членами Ради Європи, і як вони взаємодіють у правоохоронній сфері?
- Які основні принципи регіонального співробітництва в межах Ради Європи?

### **1. Нормативно-правові документи**

- Які міжнародні конвенції Ради Європи регулюють правоохоронну діяльність?
- У чому полягає значення Європейської конвенції з прав людини (СКПЛ) у діяльності органів правопорядку?
- Які основні положення Європейської конвенції про видачу правопорушників (1957)?
- Які правові механізми передбачені Конвенцією Ради Європи про відмивання грошей, виявлення, арешт і конфіскацію доходів від злочинної діяльності (2005)?

### **2. Інституційний механізм Ради Європи**

- Які органи Ради Європи здійснюють контроль за дотриманням міжнародних стандартів у правоохоронній сфері?
- Яку роль відіграє Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) у правоохоронній діяльності?
- Як функціонує Група держав проти корупції (GRECO) та які її основні завдання?
- У чому полягає діяльність Комітету Ради Європи з питань запобігання катуванням (СРТ)?

### **3. Практичні аспекти міжнародного співробітництва**

- Які механізми співпраці Ради Європи з міжнародними правоохоронними організаціями (Європол, Інтерпол, ООН)?
- Як відбувається співпраця між державами-членами Ради Європи у боротьбі з організованою злочинністю?
- Які основні виклики стоять перед Радою Європи у сфері боротьби з тероризмом?
- Як Рада Європи сприяє реформуванню органів правопорядку у країнах-членах?

### **4. Україна і Рада Європи**

- Коли Україна стала членом Ради Європи, і які зобов'язання вона взяла на себе?
- Як Рада Європи допомагає реформувати правоохоронну систему України?
- Які міжнародні програми Ради Європи реалізуються в Україні у сфері боротьби зі злочинністю та корупцією?
- Які рішення ЄСПЛ щодо України стосувалися порушень у сфері правоохоронної діяльності?
- Як впливає діяльність Ради Європи на реформування судової системи та прокуратури України?

### Термінологічне завдання:

#### Завдання 1. Підбір визначень

- Співвіднесіть поняття з їхніми визначеннями:

| Термін                                            | Визначення                                                                                                 |
|---------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Рада Європи                                    | А. Міжнародний договір, що встановлює стандарти у сфері прав людини, підписаний у 1950 році.               |
| 2. Європейська конвенція з прав людини (ЄКПЛ)     | В. Міжурядова організація, що об'єднує 46 країн для захисту демократії, прав людини та верховенства права. |
| 3. ГРЕКО                                          | С. Орган Ради Європи, який займається моніторингом корупції та розробкою антикорупційних стандартів.       |
| 4. Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ)          | Д. Судовий орган, що розглядає справи щодо порушень ЄКПЛ державами-членами Ради Європи.                    |
| 5. Конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією | Е. Документ, що містить міжнародні стандарти для запобігання корупції у державному та приватному секторах. |

*Завдання:* Встановіть відповідність термінів та їхніх визначень (наприклад: 1 – В, 2 – А і т. д.).

## Завдання 2. Заповнення пропусків

- Заповніть пропуски у наведених визначеннях, використовуючи терміни з попереднього завдання:
1. \_\_\_\_ – це міжнародна організація, яка займається захистом прав людини, демократії та верховенства права в Європі.
  2. \_\_\_\_ є головним міжнародним документом, що встановлює стандарти у сфері прав людини та гарантує право на справедливий суд, свободу слова тощо.
  3. Механізмом контролю за дотриманням Європейської конвенції з прав людини є \_\_\_\_, який розглядає справи про порушення прав людини державами-членами.
  4. Орган Ради Європи, що займається моніторингом та розробкою стандартів у сфері боротьби з корупцією, називається \_\_\_\_.
  5. \_\_\_\_ містить норми, спрямовані на запобігання корупційним схемам у державному управлінні.

## Завдання 3. Визначення зайвого терміна

- Серед наведених термінів знайдіть той, що не належить до компетенції Ради Європи у сфері правоохоронної діяльності:
- А. Європейський суд з прав людини
  - В. Європол
  - С. Комітет Ради Європи з питань запобігання катуванням
  - D. Група держав проти корупції (ГРЕКО)

*Обґрунтуйте свій вибір.*

## Завдання 4. Створення словника термінів

- Складіть короткий глосарій (5-7 термінів) із теми «Рада Європи як суб'єкт регіонального співробітництва у сфері правоохоронної діяльності», включаючи визначення до кожного терміна.

## **Практичні завдання:**

### **Завдання 1. Аналіз ключових документів Ради Європи**

1. Ознайомтеся з основними документами Ради Європи, що стосуються правоохоронної діяльності:

- Європейська конвенція з прав людини (1950)
- Європейська конвенція про видачу правопорушників (1957)
- Конвенція Ради Європи про відмивання грошей, виявлення, арешт і конфіскацію доходів від злочинної діяльності (2005)

2. Підготуйте короткий аналітичний огляд (1-2 сторінки) щодо того, як ці документи впливають на міжнародне правоохоронне співробітництво.

### **Завдання 2. Діяльність Ради Європи у сфері боротьби зі злочинністю**

1. Дослідіть діяльність таких органів Ради Європи:

- ГРЕКО (Група держав проти корупції)
- Комітет із запобігання катуванням (CPT)
- Консультативна рада європейських прокурорів (CCPE)

2. Визначте основні функції цих органів і наведіть приклади їхньої діяльності.

3. Підготуйте презентацію (5-7 слайдів) з ключовими висновками.

### **Завдання 3. Розгляд кейсу міжнародної співпраці Ради Європи**

1. Виберіть реальний випадок міжнародного співробітництва Ради Європи у сфері правоохоронної діяльності (наприклад, боротьба з корупцією, протидія торгівлі людьми або захист прав затриманих).

2. Проаналізуйте, які механізми були використані для вирішення проблеми.

3. Напишіть аналітичний звіт (до 2 сторінок) про ефективність цього співробітництва.

### **Завдання 4. Симуляція засідання Ради Європи**

1. Розділіться на групи, кожна з яких представлятиме певну країну-члена Ради Європи.

2. Оберіть тему для обговорення (наприклад, боротьба з кіберзлочинністю або міжнародне розслідування корупційних схем).

3. Проведіть засідання, де країни представлять свої позиції, а наприкінці має бути прийнята спільна резолюція.

## **Завдання 5. Порівняльний аналіз ролі Ради Європи та Європейського Союзу у правоохоронній сфері**

1. Дослідіть, як функції Ради Європи у сфері правоохоронного співробітництва відрізняються від діяльності Європейського Союзу (наприклад, Інтерпол, Європол).
2. Складіть таблицю порівняння їхніх завдань, механізмів та впливу на міжнародну безпеку.
3. Підготуйте висновки про ефективність їхнього співробітництва.

### **Спеціальна література й нормативний матеріал:**

1. Comments on the Council's rules of procedure. European Council's and Council's rules of procedure, 2016 <https://www.consilium.europa.eu/media/29824/qc0415692enn.pdf>
2. Guide to the ordinary legislative procedure, 2016 <https://www.consilium.europa.eu/media/29872/qc0415816enn.pdf>
3. The European Council and the Council of the EU through time. Decision and law-making in European integration, 2016 <https://www.consilium.europa.eu/media/33261/qc0418220enn.pdf>
4. The European Council and the Council. The House of the member states, 2018 [https://www.consilium.europa.eu/media/33114/2016-8008\\_en\\_web.pdf](https://www.consilium.europa.eu/media/33114/2016-8008_en_web.pdf)
5. Дахно І. І. Право Європейського союзу : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І Дахна. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 416 с.
6. Дрьоміна-Волок Н. В. Концепція расової дискримінації у міжнародному антидискримінаційному праві: монографія. Одеса. Юрид. літ., 2015. 540с.10. Кадетова О. В. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом в системі джерел права інтелектуальної власності : монографія / за ред. О. П. Орлюк. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 343с.
7. Європейське право: право Європейського Союзу : підручник : у 3-х кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. К. : ІнЮре, 2015. Кн. 1. 312 с.
8. Комарова Т. В., Трагнюк О. Я., Яковюк І. В. Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях) : навч.-довід. посібник / за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2019. 178 с.
9. Новіков Д. В. Гарантії захисту права власності у практиці Європейського суду з прав людини. Європейські перспективи. 2016. Вип. 2. С. 92-98.



10. Офіційний сайт Європейської ради та Ради ЄС: <https://www.consilium.europa.eu/en/>

11. Петров Р. А. Право Європейського Союзу : Навчальний посібник. К. : Істина, 2017. 384 с.

12. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навч. посіб. / Арнольд Р., Банашак Б., Вдовіченко С. Л. та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 374 с.

13. Право Європейського Союзу : підручник. за ред. Р. А. Петрова. Вид. 9-те, змінене і допов. Харків : Право, 2019. 442 с.

14. Право Європейського Союзу: Підручник / за ред. В.І. Муравйова. К.: Юрінком Інтер, 2011. – 704 с.

15. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини: навч. посіб. Харків : Право, 2019. 310 с.

16. Слюсаренко К., Садовенко М. Соціальна політика ЄС: сучасні виклики та перспективи. Економічний аналіз. 2017. Том 27. № 1. С. 80–90.

17. Сорока С. В. Законодавча роль Європейського Парламенту після прийняття Лісабонського договору // Лісабонський договір – 10 років після набуття чинності. Що змінилося у функціонуванні ЄС? : Науково-практична конференція : тези доп., Миколаїв, 2 грудня 2019 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв, 2019. С. 28-31.

18. Сорока С. В. Правова та інституційна система Європейського Союзу і проблеми прийняття Конституції. Світова та європейська інтеграція : [навч. посіб.] / за ред. М. О. Багмета– Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. С. 94–119.

19. Тарасенко К., Серeda Т. Конституційно-правова основа та інституційне забезпечення співробітництва України із Європейським Союзом. Часопис Київського університету права. 2016. № 3., С. 400–404.

20. Юрковський Д. Європейська інтеграція – стратегічний пріоритет зовнішньополітичної діяльності України. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2013. №10.

## **ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

Виконання самостійної роботи слугує здобувачам вищої освіти з метою якнайкраще засвоїти матеріал навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки та правопорядку». Самостійна робота полягає у вивченні проблемних питань, у тому числі й шляхом виконання завдань практичного характеру. Для успішного виконання самостійної роботи рекомендовано:

1) мати зошит для виконання самостійної роботи, у якому опрацьовувати тему заняття;

2) виписувати в зошити основні терміни – і наукові, і зафіксовані в чинних та у тих, що втратили чинність, нормативно-правових актах; аналізувати ці поняття;

3) використовувати рекомендовану літературу, а також інші джерела, не наведені в списку рекомендованих до вивчення;

4) самостійно визначати спірні для юридичної науки і практики ознаки понять, сформульовані вченими або ті, які містяться в чинних нормативно-правових актах, виявляти прогалини та колізії в правовому регулюванні;

5) фіксувати питання, що викликають труднощі.

У процесі здійснення самостійної роботи рекомендовано вивчати бібліотечні фонди для виявлення нових джерел наукового характеру з юридичної техніки, відстежувати опублікування нормативно-правових актів, щоб здійснювати високоякісний аналіз на предмет використання міжнародних стандартів забезпечення публічної безпеки та правопорядку.